

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren. N:o 11.

Lördagen den 1 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *V. Groll* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående tillstånd för Borås' jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor, m. m.;

angående statsbidrag för utrotande af ollonborrhane inom Hallands och Kristianstads län; och

angående försäljning af en del utaf den s. k. lasarettstomten i Falun.

Dessa kongl. propositioner begärdes på bordet och bordlades.

§ 2.

Justerades protokollet för den 22 nästlidne februari.

§ 3.

Efter föredragning af herr *G. Elowsons* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 209, hänvisades densamma till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets memorial n:o 27;
bankoutskottets memorial n:is 3, 4, 5, 6 och 7; samt
lagutskottets utlåtande n:o 20.

Andra Kammarens Prot. 1890. N:o 11.

§ 5.

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.

Till kammarens afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 6) af den 11 januari innevarande år hade Kongl. Maj:st, med förmälan att Kongl. Maj:st vore sinnad att samma dag aflåta proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 samt under åberopande af hvad som funnes anfördt i det vid Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof fogade protokoll öfver finansärenden, föreslagit Riksdagen att, för den händelse Riksdagen godkände den angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen aflåtna propositionen, i hvad densamma afsåge ändring i §§ 1, 3, 6, 27 och 52 af nämnda lag, jemväl besluta:

“att i de skatter och utlagor, som med tillämpning af bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, blifvit nedsatta med trettio procent, ytterligare nedsättning skall, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda kongl. kungörelse, från och med år 1891 ega rum med tio procent af det belopp, hvarå nyssnämnda nedsättning beräknats;

att i de fall, der nedsättning i skatt eller utlaga enligt kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 bör ega rum, men icke ifrågakommer förr än efter 1891 års ingång, nedsättningen bestämmes till fyratio procent af det belopp, hvarå enligt samma kongl. kungörelse nedsättningen skall beräknas;

att den till Sala bergslag förut utgående, men numera till statsverket indragna grufvedrängshjelpen af hemman inom åtskilliga socknar i Vestmanlands län från och med ingången af år 1891 nedsattes med ytterligare tio procent af det belopp, hvarå den jemlikt kongl. brefven den 13 juli och den 25 november 1887 medgifna nedsättning af trettio procent egt rum; samt

att den ersättning, som jemlikt kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 bör utgå till egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af kongl. förordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesäld kronoegendom icke blifvit af statsverket inlöst, skall, under iakttagande i öfrigt af bestämmelserna i nämnda kungörelse, från och med år 1891 utgå med fyratio procent af räntans belopp, beräknadt på sätt i samma kungörelse föreskrifves.“

Statsutskottet, till hvars förberedande handläggning denna proposition blifvit öfverlemnad, hade i sammanhang med densamma behandlat jemväl nedannämnda, inom Andra Kammaren väckta motioner, i hvad de afsåge nedsättning i de å viss jord hvilande grundskatter, nemligen:

af herr *Hans Andersson* i Nöbbelöf, med hvilken herr *J. Bengtsson* m. fl. instämt, och som (i motionen n:o 3) hemstält, att Riksdagen måtte besluta:

att från och med 1891 nedsättning skulle ytterligare ega rum med tjuvu procent af den å viss jord före 1885 års afskrifning utförda, i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagna grundskatt, att verkställas efter samma grunder och bestämmelser, som funnes stadgade i kongl. kungörelsen af den 5 juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter;

att från och med 1891 ytterligare tjuvu procent lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna efter de värden, som för hela kostnaden af dessa besvär blefve år 1885 af Riksdagen godkända, skulle komma alla rustnings- och roteringskyldige till godo efter enahanda grunder och bestämmelser, som funnes i lagen af den 5 juni 1885, angående lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna; och

att minska beräkningen af inkomsten af grundskatter för år 1891 med det belopp, som motsvarade tjuvu procent ytterligare nedsättning deraf, och under fjerde och femte hufvudtitlarna anvisa det anslag, som erfordrades till ytterligare lindring af tjuvu procent utaf rustnings- och roteringsbesvärerna;

af herr *L. Pålsson* (motion n:o 33) med förslag,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för nästa års Riksdag framlägga förslag till sådan skatteändring inom landet, att återstående 70 procent af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna successivt under viss tid och på vissa vilkor helt och hållet blefve afskrifna, samt i stället, när så behöfdes, införande af en statskatt, lika för alla beskattningsföremål, efter fastighetsvärde eller årsinkomst;

af herr *J. Eliasson*, med hvilken herr *A. Kihlberg* m. fl. förenat sig (motion n:o 45), och som föreslagit, det Riksdagen måtte besluta:

att, från och med år 1891, den nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, som stadgades i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, förändras från 30 till 50 procent;

att, äfven från och med år 1891, den i lagen den 5 juni 1885 bestämda lindring i rustnings- och roteringskyldigheten ökas från 30 till 50 procent; samt

att bevilja erforderligt anslag för detta ändamål;

af herr *A. P. Danielson* m. fl. (motion n:o 175), som föreslagit, att Riksdagen ville besluta:

att från och med 1891 nedsättning skulle ytterligare ega rum med 20 procent af den å viss jord före 1885 års afskrifning utförda, i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagna grundskatt, likaså för egare af skattefrälsehemman och de hemman i Sala bergslag, hvarå förr utgått grufvedrängshjelp, att verkställas efter samma grunder och bestämmelser, som funnes stadgade i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt sedermera tillkomna bestämmelser;

att från och med 1891 ytterligare 20 procent lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, efter de värden som för hela kostnaden af dessa

Angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. (Forts.)

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

besvär blefvo 1885 af Riksdagen godkända, skulle komma alla rustnings- och roteringsskyldige till godo efter enahanda grunder och bestämmelser, som funnes i lagen af den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvär; och

att minska beräkningen af inkomsten af grundskatter för 1891 med det belopp, som motsvarade 20 procent ytterligare nedsättning deraf, och under fjerde och femte hufvudtitlarne anvisa det anslag, som erfordrades till ytterligare lindring af 20 procent af rustnings- och roteringsbesvär, samt den förändring af lydelsen i lagen af den 5 juni 1885, angående lindring i rustnings- och roteringsbesvär, som kunde genom bifall till här ofvan framställda yrkanden förmedlas;

samt af herr *P. G. Petersson* i Brystorp, med hvilken herr *Folke Andersson* m. fl. instämt (motion n:o 98), med hemställan att, i händelse Riksdagen skulle bifalla ytterligare 20 procent afskrifning å grundskatten, lika förmån äfven måtte tillkomma egare af skattefrälsehemman på så sätt, att från statsverket erhöles ersättning med 50 procent af frälseräntans belopp, beräknadt på sätt i kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 föreskrefves.

Med anledning af hvad sålunda blifvit föreslaget hemstälde utskottet i föreliggande utlåtande:

A. att Riksdagen, oberoende af det beslut, Riksdagen kunde komma att fatta med anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen afgifna förslag om ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, måtte i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i herrar *H. Anderssons*, *J. Eliassons*, *A. P. Danielsons* m. fl:s och *P. G. Peterssons* ofvannämnda motioner föreslagits, på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen beslutade, under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvär:

“att i de skatter och utlagor, som med tillämpning af bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, blifvit nedsatta med trettio procent, ytterligare nedsättning skall, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda kungörelse, från och med år 1891 ega rum med tjugu procent af det belopp, hvarå nyssnämnda nedsättning beräknats;

att i de fall, der nedsättning i skatt eller utlaga enligt kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 bör ega rum, men icke ifrågakommer förr än efter 1891 års ingång, nedsättningen bestämmes till femtio procent af det belopp, hvarå enligt samma kungörelse nedsättningen skall beräknas;

att den till Sala bergslag förut utgående, men numera till statsverket indragna grufvedrängshjelpen af hemman inom åtskilliga socknar i Vestmanlands län från och med ingången af år 1891 nedsattes med ytterligare tjugu procent af det belopp, hvarå den jemlikt kongl. brefven den 13 juli och den 25 november 1887 medgifna nedsättning af trettio procent egt rum; samt

att den ersättning, som jemlikt kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 bör utgå till egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af kongl. för-

ordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesäld kronoegendom icke blifvit af statsverket inlöst, skall, under iakttagande i öfrigt af bestämmelserna i nämnda kungörelse från och med år 1891 utgå med femtio procent af räntans belopp, beräknadt på sätt i samma kungörelse föreskrifves“;

B. att herr L. Pålssons ofvan omförmälda motion, i hvad den afsåge afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid utlåtandet funnos fogade reservationer:

af herrar friherre *B. A. Leijonhufvud, F. Boström, V. N. Ekenman*, och *K. Bohnstedt*;

vid punkten *A*:

af herrar greve *G. Sparre, C. E. Casparsson, E. V. R. L. Königsfeldt, O. W. Odelberg*, greve *E. C. A. Piper, P. J. von Ehrenheim* och *R. G. von Hedenberg*, hvilka yrkat, att utskottets hemställan i denna punkt måtte erhålla följande lydelse:

“att Riksdagen, för den händelse att kamrarne fatta sammanstående beslut med anledning af Kongl. Maj:ts hos Riksdagen gjorda framställning om ändring af 1, 3, 6, 27 och 52 §§ i värnpligtslagen den 5 juni 1885, må med afslag å herrar *H. Anderssons, L. Pålssons, J. Eliassons, A. P. Danielsons* m. fl:s och *P. G. Peterssons* ofvannämnda motioner, under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, besluta:

att i de skatter och utlagor, som, med tillämpning af bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, blifvit nedsatta med trettio procent, ytterligare nedsättning skall, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda kungörelse, från och med år 1891 ega rum med tio procent af det belopp, hvarå nyssnämnda nedsättning beräknats:

att i de fall, der nedsättning i skatt eller utlaga enligt kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 bör ega rum, men icke ifrågakommer förr än efter 1891 års ingång, nedsättningen bestämmes till fyratio procent af det belopp, hvarå enligt samma kungörelse nedsättningen skall beräknas;

att den till Sala bergslag förut utgående, men numera till statsverket indragna grufvedrängshjelpen af hemman inom åtskilliga socknar i Vestmanlands län, från och med ingången af år 1891 nedsättes med ytterligare tio procent af det belopp, hvarå den jemlikt kongl. brefven den 13 juli och den 25 november 1887 medgifna nedsättning af trettio procent egt rum; samt

att den ersättning, som jemlikt kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 bör utgå till egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af kongl. förordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesäld kronoegendom icke blifvit af stats-

Angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. (Forts.)

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

verket inlöst, skall, under iakttagande i öfrigt af bestämmelserna i nämnda kungörelse, från och med år 1891 utgå med fyratio procent af räntans belopp, beräknadt på sätt i samma kungörelse föreskrifves"; af herr *H. P. P. Tamm*, hvilken yrkat afslag å så väl Kongl. Maj:ts förslag som de i ämnet afgifna motioner; samt af herrar *Sven Nilsson* och *A. Persson* i Mörarp mot vissa delar af motiveringen.

Sedan till en början utskottets under *punkten A.* gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Den nu föreliggande frågan har ursprungligen endast varit en ekonomisk fråga, men vid 1873 års riksdag knöts sambandet emellan denna fråga och frågan om värnpligtens utsträckning. Sedan dess har frågan fått en mycket stor politisk betydelse. Statsutskottets förevarande förslag afser en upplösning af denna 1873 knutna förbindelse. Konung och Riksdag hafva dock en gång beslutat, att dessa frågor skola ställas i beroende af hvarandra. Och det synes mig, såsom om starkare skäl borde förefinnas, än de af statsutskottet framställda, för att en upplösning af detta samband måtte ske.

Ett af de skäl, hvarför Kongl. Maj:t i den föreliggande propositionen icke har föreslagit mer än 10 procents afskrifning af grundskatterna samt motsvarande lindring i rust- och roteringsbördan är det, att i följd af det samband, hvari dessa frågor om utsträckt värnpligt och grundskatteafskrifning blifvit ställda, Kongl. Maj:t, för att bibehålla den proportion, som Kongl. Maj:t förut uppställt emellan ökad värnpligt och grundskatteafskrifning, skulle, i händelse större afskrifning ifrågasatts, också nödgats föreslå en större ökning i värnpligten, än hvartill Riksdagen antagligen skulle velat lemna sitt bifall.

Många af de forne stiftarne af den s. k. kompromissen, synas emellertid nu hafva öfvergifvit densamma, viljande lösa den ena frågan men lemna den andra åt framtiden. Denna kompromiss försvaras nu kanske mest af dem, som varit dess motståndare, då den tillkom. Kongl. Maj:t har nu, vid framläggande af förslag till partiel lösning af dessa svårlösta frågor, naturligtvis icke velat ansluta sig till vare sig den ena eller andra sidan, utan har måst söka en sådan lösning, som kan tillfredsställa till viss grad den ena och till viss grad den andra sidan, utgående från den uppfattning, att *tillmötesgående* från båda sidor är erforderligt för lösande af båda frågorna.

Det andra skälet, hvarför Kongl. Maj:t icke i den förevarande propositionen satt i fråga en större afskrifning än 10 procent, är det, att en sådan afskrifning naturligtvis bör betingas deraf, att en ständig och påräknelig tillväxt hos statsbudgeten finnes att förvänta, och att den icke får göras beroende af den tillgång, som förefinnes till följd af tillfälliga öferskott från föregående år, hvilka kunna synas angifva, men icke äro en stadig och verklig ökning i budgeten. Den ökning i budgeten, som man kan påräkna såsom ett beräkneligt öferskott öfver inkomsterna enligt föregående års budgeter, uppgår till en summa af omkring 2 millioner kronor. Men att föreslå en afskrifning, som

till beloppet närmade sig denna summa, fann Kongl. Maj:t mindre försigtigt; och Kongl. Maj:t har därför stannat vid förslag om 10 procents afskrifning, för att icke komma marginalen för nära.

Man må säga hvad man vill om tillkomsten af dessa grundskatter på en tid, då jorden utgjorde det hufvudsakliga skatteobjektet, men hvad som är säkert är, att de äro sekelgamla och häfdvunna. Under sådana förhållanden synes det väl klokare att fortgå så småningom med afskrifningen af dessa skatter, som i så många decennier eller rättare sekler tyngt på jorden. En plötslig rubbning i sådana gamla och häfdvunna skatter synes icke vara tillräddlig, jemväl af den orsak, att till följd af en sådan afskrifning andra skattetitlar måste uppsökas och allmänheten betungas med skatter af annan art, hvilka icke böra för plötsligt påläggas. En annan omständighet, som äfven synes mana dertill att endast så småningom verkställa denna afskrifning, synes ligga deri, att, om denna afskrifning skedde plötsligt, skattejorden också plötsligt skulle stiga i värde, hvilket naturligtvis skulle innebära en stor förmån för skattejordegarne, men en förmån, som komme enbart de nuvarande innehafvarne till godo, och lätt kunde väcka afund från andra samhällsklassers sida. Dessa förhållanden utgöra redan i och för sig en anledning dertill, att afskrifningen bör ske successivt och så småningom. När afskrifningen derjemte måste ställas i förbindelse med frågan om utsträckt värnpligt, ligger deri ett ytterligare väsentligt skäl för att icke taga för stora portioner på en gång.

Ett sätt funnes väl att komma hastigare till målet. Detta sätt, som utskottet väl antydt, men hvarken utskottet eller Kongl. Maj:t föreslagit, består i en höjning af fastighetsbevollningen, hvarigenom en ökad afskrifning skulle kunna möjliggöras. Derom vill jag nu emellertid icke yttra mig, utan blott påpeka, att utskottet antydt detta sätt, att hastigare komma till målet.

Jag tror slutligen, såsom jag redan förut antydt, att, för lösningen af dessa sammanhängande viktiga frågor, det är nödigt och ytterst viktigt, att ett ömsesidigt tillmötesgående från både den ena och andra sidan måtte visas. Det är, såsom jag anser, omöjligt att numera lösa endera frågan tillfredsställande från den ena sidan, man måste äfven taga hänsyn till den andra. Det är detta jag velat nämna. Något yrkande har jag naturligtvis från min plats icke att framställa.

Herr Bäckgren: Jag tror mig med visshet veta, att den åsigt nu är tenligen allmän och stadgad i vårt land, att grundskatterna icke från början varit annat än tillfälliga skatteåtaganden, afsedda att lemna medel till bestridande af för tillfället varande statsutgifter, men att dessa beviljade uppoffringar sedermera genom de privilegierade klassernas magtspråk blifvit pålagor och som sådana sedan hängt kvar såsom de mest orättvisa, mest ojemnt fördelade och mest förhatliga af alla skatter vid en del af jorden. Såsom en följd af denna uppfattning af grundskatterna hafva oupphörligen framställningar blifvit gjorda och förslag framkastade om deras afskaffande. Regeringen har vid ett minnesvärdt tillfälle uttalat, att grundskatterna äro "sekelgamla orättvisor". Detta öppna erkännande åt sanningen har blifvit

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

bevingade ord, som flugit land och rike omkring, och öfverallt helsats med glädje af de skattdragande, men äfven med förhoppning. Man står likväl nu inför det spörsmålet: när denna skatt är erkändt orättvis, hvilket erkännande lemnats så väl af regeringen som den allmänna meningen, hvarför blifver den icke då afskaffad? Skall den icke under sådana förhållanden afskaffas till följd af dess inneboende egenskap af att vara orättvis, utan endast *mot vederlag*? Likväl måste det första steget tagas i denna riktning, så att grundskatteafskrifningen blef ett slags köp, och den naturliga följden häraf blef den, att ett allmänt missnöje med den utsträckta värnpligten uppstod. Det är förvånande, att denna allmänna ovilja icke är Kongl. Maj:ts regering bekant, ty man måste antaga, att den icke är det, då Kongl. Maj:t framlagt sitt föreliggande förslag om utsträckning af den allmänna värnpligten. För mig synes Riksdagen icke kunna ingå på regeringens förslag, ty om den det gjorde, skulle den visa sig hafva annan uppfattning om grundskatterna, än den regeringen en gång uttalat såsom sin, och hvilken uppfattning den allmänna opinionen biträdt. Vederlaget för den redan skedda afskrifningen har i de djupa leden mottagits med skarpt klander och mycken ovilja, och detta manar allvarligt att ej vidare beträda denna, af det allmänna omdömet förkastade väg. Det är en allmän önskan att dessa frågor, grundskattefrågan och försvarsfrågan, måtte få sin lösning hvar för sig, den förra så småningom, så snart tillfälle dertill gifves, och den senare allt efter omständigheternas kraf. Och nu, om någonsin, är väl tiden inne för grundskattefrågans lösning, då statens finanser äro sådana, att de väl kunna tillåta en ytterligare afskrifning af 20 procent af grundskatterna jemte motsvarande lindring i rust- och roteringsbördan, hvarigenom de djupt tyngda skattdragande ändtligen finge se sina förhoppningar om välvilja och hjälp från regeringens och Riksdagens sida något förverkligade. På grund af hvad jag nu anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i punkten A.

Herr Sven Nilsson: Såsom kammaren torde finna, har jag afgifvit en naken reservation emot det afgifna betänkandet. Denna reservation afser icke det slut, hvartill utskottet kommit, utan den af utskottet använda motivering. Och jag vill nu något närmare utveckla min mening, ehuru jag tror, att den för flertalet inom kammaren är på förhand känd.

Det förefaller mig litet egendomligt, att statsutskottet, hvars pluralitet består af samma personer, som vid förra årets riksdag voro reservanter mot utskottets då i ämnet afgifna förslag och deremot afgäfvne en motiverad reservation, i år helt och hållet frångått den motivering, som de använde i fjol i denna fråga, och i hvilken motivering det hette: att ett aflyftande af dessa skatter och besvär icke bör ega rum annat än i sammanhang med lösningen af flera andra samhällsviktiga frågor, bland hvilka synnerligt afseende bör fästas vid den under utredning föreliggande frågan om beredande åt arbetare och obemedlade en tryggare ställning för deras ålderdom. Jag hade förväntat, att finna något härom jemväl i den motivering, som här

föreligger, men nu låter det raka motsatsen. Det måste vara högst viktiga och märkliga skäl, som föranledt dessa samma personer, som skrifvit på ena sättet förra året, att nu skrifva en helt annan i motsatt mening gående motivering till sitt beslut. Först och främst är det märkligt därför, att samma personer alltsedan 1873 ifrigt hållit på den s. k. kompromissen, eller att grundskatte- och försvarsfrågorna skulle lösas på samma gång. Men ännu märkligare är, att i motiveringen nu bortfallit talet om ålderdomsförsäkring för arbetare, som så ifrigt påyrkades, trots mina varningar förra året, hvarom man nu icke synes vidare vilja höra talas. Jag antydde redan i mitt anförande i denna fråga vid fjolårets riksdag, att denna kompromiss med arbetarefrågan icke länge kunde hålla stånd. Jag har blifvit sannspädd deri; och jag är förvissad om, att den motivering, som nu använts för grundskatte- och försvarsfrågornas skiljande, icke heller skall länge hålla streck, helst man finner, att samma personer i nästa statsutskotts utlåtande antyda, att frågorna snarast möjligt böra afgöras i sin helhet. Det är ju alldeles uppenbart att så får ske, ty icke kan man upphäfvat vårt nuvarande försvarsväsen, som hufvudsakligen utgöres af indelningsverket, utan att ställa något annat i stället; och då indelningsverk och grundskatter äro så fast sammanbundna, att de ej kunna afgöras hvar för sig utan att stora orättvisor skola ega rum, tviflar jag på, att man kan på den vägen komma till något resultat, utan att de fortfarande också komma att blifva sammankopplade. Jag tror därför, att det varit lyckligare, om utskottet följt den väg, som förut begagnats. Ty det är min mening, att huru ofta man än vill lösa dessa frågor från hvarandra, så skola de dock vid förestående afskrifning sammanflyta igen.

Med anledning af yttrandet på statsrådsbänken ber jag äfven att få säga några ord. Det sades, hvad som äfven återfinnes i den kongl. propositionen, att man icke bör vidtaga större afskrifning af skatter, än som motsvaras af säkra tillgångar i statskassan. Jag är häruti af alldeles samma uppfattning som regeringen, men jag tror, att man kan taga det steg, som här är ifrågasatt, om 20 procents afskrifning, utan att man behöfver befara någon brist i statskassan, om man blott vill spara något på en del andra ställen. Hvarför jag varit med om förslaget om 20 procents afskrifning utan vederlag nu, har varit därför, att jag anser statens tillgångar vara af den beskaffenhet, att de medgifva det. Jag är också viss derom, att med den ställning, hvori för närvarande den jordbrukande befolkningen befinner sig, det är högligen af behovet påkalladt, att den får denna skattelindring utan något vederlag, och jag tror, att hvad som derefter återstår af grundskatt och indelningsverk är tillräckligt för att få ett tillfredsställande för svar, då denna fråga åter kommer på tal.

Det var äfven ett annat yttrande från statsrådsbänken, hvilket fäste min uppmärksamhet. Man har från en föregående regering hört uttalas den meningen om grundskatterna och indelningsverket, att de äro "sekelgamla orättvisor". Nu får man höra af vår nuvarande regering, att dessa skatter väl äro "sekelgamla men att de äro häfdvunna." Skulle väl Kongl. Maj:ts regering nu hafva ändrat mening,

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

så att man nu icke vidare anser dessa skatter vara orättvisa. Jag skulle mycket beklaga, om detta vore fallet; ty om man nu från det hållet anser, att dessa skatter äro berättigade och kunna försvaras, så vet man hvad man har att vänta från det hållet, när afskrifningsfrågan åter förekommer. För min del tror jag, att dessa skatter icke äro berättigade och icke heller från den synpunkten kunna försvaras. Jag håller före, att det uttalande, som på sin tid skedde från statsrådsbänken i denna riktning, innefattade det rätta; och detta uttalande helsades också af den ojemförligt största delen af nationen med tacksamhet. Men med den nya systemförändringen kan det ju ej vara otänkbart, att en annan mening äfven i denna fråga är rådande nu än förr hos vår regering.

Man har också från statsrådsbänken fått höra, att en hastigare afskrifning af grundskatterna skulle vålla en stegring i fastighetsvärdena, hvilket vore synnerligen skadligt. För min del tror jag dock icke, att de 20 procent, som nu äro i fråga att afskrifvas, skulle kunna verka derhän.

Men äfven om så vore fallet, anser jag, att fastigheterna nu säljas för ett sådant vrakpris, att det icke vore synnerligen skadligt att genom den här föreslagna åtgärden höja desamma i värde. Jag tror ingen skulle förtjena synnerligt derpå, emedan de, som köpt sina jordegendomar för höga pris, genom de senare årens sämre konjunkturer derpå gjort betydliga förluster, och om de kunde hjälpas genom den nu föreslagna åtgärden, skulle det icke vara den ringaste orättvisa.

Jag kan mycket väl förstå, att icke heller vid denna riksdag det skall blifva mera af alla de här framställda förslagen än vid de närmast föregående, enär jag icke tror, att Första Kammaren vill lyssna till hvad Andra Kammaren nu och flera gånger förut önskat, och jag ser sålunda redan på förhand hvad som nu kommer att inträffa. Jag kan icke annat än beklaga detta, ehuru det måhända kan vara lika nyttigt, i fall värnpligtslagen jemte något mera som kompromiss skulle följa med, ty jag kan icke föreställa mig annat, än att Kongl. Maj:ts regering skall fortfarande hysa den uppfattning, att dessa grundskatter äro sekelgamla orättvisor, och att vi derfor snart nog kunna vänta ett förslag från regeringen om försvars- och skattefrågornas slutliga lösning på en gång.

Herr talman! Jag är emot den motivering, som statsutskottet använt för sin framställning, men då jag väl vet, att det nu icke tjenar till något att yrka en förändring deri, och då jag gillar det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag ändå hemställa om bifall till utskottets förslag till beslut.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Elgered och *Larsson* i Berga.

Herr Nilson i Lidköping yttrade: Vid afskrifningsfrågans behandling i denna kammare sistlidet år förklarade jag mig vara principiel motståndare mot hvarje rent efterskänkande af den på viss jord hvilande grundskatt. Min ståndpunkt i denna fråga är fortfarande densamma, och jag behöfver icke nu upprepa de skäl, som då af mig

anfördes såsom bestämmande för mitt votum. Vän af den s. k. kompromissen har jag aldrig varit; ty för mig är det motbudande, att en viss samhällsklass skall åtnjuta särskildt vederlag för fullgörande af den för alla medborgare lika heliga pligten att försvara sitt fosterland. Till den kompromiss, som föreslogs i Kongl. Maj:ts proposition till 1885 års Riksdag, kan jag dock finna en förklaring och en ursäkt deri, att, om regeringens då framlagda förslag till värnpligtens utsträckning af Riksdagen antagits i oförändradt skick, landet verkligen erhållit ett försvar, som i mera afsevärd grad motsvarat den uppoffring, staten gjorde genom afskrifvande af de 30 procenten i grundskatterna och motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna. Men genom en ny kompromiss blef, såsom vi veta, det slutliga resultatet vid denna riksdag sådant, att väl de 30 procenten medgäfvos, men de värnpligtiges öfningstid och landets försvarskraft blefvo alltför otillräckligt ökade. Den då vunna erfarenheten borde, synes det mig, hafva lärt regeringen inse, att på kompromissens väg föga vore att vinna för stärkande af landets försvar.

Jag är också ense med statsutskottets majoritet så till vida, att jag tror att försvars- och skattefrågorna böra skiljas åt, men mina motiv härför äro desamma, som uttalats i herr Tamms reservation. I likhet med honom kan jag hvarken biträda Kongl. Maj:ts proposition eller de väckta motionerna. Äfven jag tror, att försvars- och skattefrågorna icke låta sig lösas genom partiella förslag; ty dessa skola endast leda dertill, att grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördorna komma att försvinna, men försvaret lemnas oordnad.

Huru anspråken hos afskrifningsvännerna från år till år växa, derpå lemnar utskottets föreliggande betänkande ett talande bevis. Före år 1885 ville man från det hållet åtminstone medgifva, att det var billigt och rättvist, att i sammanhang med grundskatteafskrifning och lindring i rustnings- och roteringsbördorna en höjning egde rum i bevillningen för jordbruksfastighet. Nu vill man icke längre höra talas om ens ett så anspråkslöst vederlag till gengäld för de första 50 procentens afskrifning. När en gång ytterligare afskrifning der- efter ifrågasattes, så torde tiden vara inne, säger utskottet, "att taga i öfvervägande, huru vida ett fullständigt upphörande af ifrågavarande skatter och besvär må, på sätt vid föregående tillfällen ifrågasatts, ställas i samband med förändrade bestämmelser angående fastighetsbevillningen och andra frågor, hvilka äro af natur att böra göras beroende af berörda skattebördors aflyftande".

Att döma af de erfarenhetsrön, man hittills haft tillfälle att göra, torde dock icke heller dessa framtidslöften vara mycket att bygga på.

När det sålunda, hvilket nog är att befara, en dag lyckats egarne af krono- och skattehemman att få utan vederlag så väl grundskatterna som roteringsbördan efterskänkta, blir det icke ens nog med detta, ty många bland dem komma dessutom att hugnas med särskild extra dusör på köpet. Som bekant äro från ett stort antal, ja kanske de flesta hemman afsöndringar för evärdeliga tider gjorda, icke sällan omfattande en ganska betydlig areal. Det är också bekant, att för flertalet af dessa afsöndrade lägenheter erlågges en i vederbörlig ord-

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

ning bestämd årlig afgäld till stamhemmanet mot det, att detta ansvarar för hela den på hemmanet hvilande grundskatt och roterings-skyldighet. Nu får stamhemmanet dessa onera efterskänkta, delvis eller i sin helhet, men fortfar dock att för all framtid från de af-söndrade lägenheterna uppbära den afgäld, som nu motsvarar dessas andel i nämnda onera. Åtminstone vet jag, att de redan afskrifna 30 procenten icke kommit dessa afsöndrade lägenheters innehafvare i någon mån till godo i form af minskad afgäld. Saken är i många fall icke så alldeles en bagatell och torde väl vara förtjent af att beaktas i sammanhang med de afskrifningar, som hädanefter kunna komma att beslutas.

Jag har, herr talman, för närvarande icke något vidare att till-lägga, utan ber att hufvudsakligen på de skäl, som finnas anförda i herr Tamms reservation, få yrka afslag på utskottets hemställan i mom. A.

Herr Smedberg: Jag begärde ordet med anledning af den siste talarens anförande. Jag känner igen detta hans tal sedan i fjol, då han äfven tog munnen full med stora ord och klandrade landtmännen och deras åtrå att blifva fria från en del af den skatteböroda, som nu hvilar på jorden. Denne talare representerar städerna Lidköping, Falköping och Hjo. Enligt skatteregleringskomiténs tabeller betalar Lidköping en grundränta af 16 kronor 75 öre och erlägger vakans-afgifter för $4\frac{1}{4}$ båtsman med 306 kronor 64 öre. Falköping erlägger vakansafgift för $\frac{1}{4}$ båtsman med 18 kronor samt Hjo för 1 båtsman 72 kronor. Endast Lidköpings taxeringsvärde utgör: för jordbruks-fastighet 911,821 kronor och för annan fastighet 2,611,840 kronor och har en beräknad inkomst af 1,048,342 kronor samt erlägger der-för bevilning med 10,491 kronor. Men i ordinarie skatt för försvaret betala de ingenting annat än vakansafgifterna, Lidköping för $4\frac{1}{4}$ och Falköping för $\frac{1}{4}$ båtsman och Hjo för 1, d. v. s. för tillsammans $5\frac{1}{2}$ båtsmän. De bidraga sålunda så godt som intet till rikets försvar, och icke heller till statens skatteväsende, ty den bevilning de erlägga få de igen genom tolagsersättningen. Jag tror, att Lidköping har tolag, ehuru jag icke är fullt säker derpå. Jag har nemligen icke tagit fullt reda härpå, då jag icke trodde mig behöfva uppträda mot denne talare, och jag har nu icke handlingarne härom till hands; men det vet jag, att för hela riket uppgår emellertid tolagen till mycket nära den bevilning, som städerna erlägga, och dessutom hafva de inkomst af bränvinsförsäljningen m. m. Man kan därför säga, att städerna icke hafva några utgifter för skatterna till staten, utan tvärt om inkomster utöfver dessa. Men ändå vilja de neka oss en lindring, vi, som under flera sekler både betalat grundskatterna och utgjort försvaret till *största* delen; ty den roterade jorden, som utgör $\frac{2}{3}$ af hela landets jord, håller omkring 30,000 indelte soldater. Men hvad göra städerna? Behöfva icke de något försvar? Och om så är, hvarför skola de icke deltaga deri? Jo, säga de, vi gå in på ökad värnpligt och utsträckt öfningstid; men det hafva vi också måst göra, ehuru vi dess-utom hållit ett så stort antal soldater. Detta är så orättvist, att jag

icke förstår, huru någon kan vilja försvara det, och jag tror icke, att något land kan visa maken till så ojemn beskattning. Det är de mindre jordbrukarne, som hos oss få utgöra besvären och dertill betala skatt till staten. Det är $\frac{7}{9}$ af Sveriges hela kapitalvärde, som icke gör något för försvaret direkt, om man undantager båtsmansvakansafgifterna, 59,700 kronor, som betalas af städerna. Landsbygden deremot har betalat nära 5 millioner kronor, hvilket belopp genom 30-procents afskrifningen blifvit något nedsatt, så att rustningen och roteringen för närvarande representera ungefär $3\frac{1}{2}$ millioner kronor. Den lindring, som vi fingo genom 30-procents-afskrifningen, är dock för öfrigt just icke mycket att tacka för hvad beträffar rustningen och roteringen, ty fordringarne på den indelte soldaten hafva så skärpts på senare tid genom ökad öfning och särskild fälttjenstgöring, att, då vakans uppstår, har det varit synnerligen svårt att kunna lega karl. Ty först och främst vill han utom torpet hafva de 30 procenten såsom ökning i lön, utom öfriga prestationer, och ändå är han icke nöjd.

Man kan sålunda icke säga, att vi fått någon stor present genom dessa 30 procent afskrifning, så länge icke rust- och roteringsbördan blifvit fixerad. Jag skall nu icke vidare inlåta mig på att vidare besvara representanten från Lidköping eller upptaga kammarens tid; jag kommer naturligtvis att rösta för bifall till statsutskottets föreliggande förslag.

Herrar *Andreason*, *Andersson* i Hasselbol och *Ollas A. Ericsson* instämde med herr Smedberg.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Det torde icke vara af nöden att nu ingå i någon lång diskussion af denna fråga, som så många gånger diskuterats så väl i kamrarne som annorstädes, och minst skall jag gå in på besvarande af hvad representanten på lidköpingsbänken yttrade, ty han fick, så att säga, svar på tal från elfsborgsbänken, hvilket borde visa honom hvad man utsätter sig för, då man uppträder på det sätt, som denne talare gjorde i denna viktiga fråga.

Jag begärde ordet därför, att det har yttrats åtskilligt mot utskottets förslag, som går ut på, att man nu skulle skilja skattefrågan från försvarsfrågan och söka lösa hvar och en fråga för sig. Det har också sagts, att dessa begge frågor en gång blifvit sammanbundna, och att detta samband icke borde hädanefter upplösas. Ja, första sammanbindandet skedde år 1873, då Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll, att frågan om afskrifningen måtte förekomma i sammanhang med frågan om ny härordning. Det nya härordningsförslag, som häraf blef en följd, såg dagen 1875, men vi minnas mycket väl, huru det då framlagda fullständiga härordningsförslaget såg ut, mot hvilket vi skulle få afskrifning. Det var ett förslag sådant, att nästan ingen vågade sig på det, och det blef ockå förkastadt i begge kamrarne. Dermed var ockå sambandet mellan dessa begge frågor upplöst.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Sedan har man ofta talat om detta samband eller att grundskatteafskrifning endast skulle ske i sammanhang med försvarets stärkande. För min del vill jag då säga, att, då jag varit med om denna åsigt, har jag trott, att försvarets stärkande kunde ske icke endast genom att öka värnpligten, utan på många andra sätt; men nu ser det ut, som om en aldrig så liten jemkning i dessa skatter ovilkorligen skulle betinga ökad värnpligtstid, och detta har förefallit mig och många andra af statsutskottets ledamöter obehagligt. Man har kommit derhän att, då man talar om ökad värnpligt och ett kraftigare försvar, har man bibringat folket den uppfattning, att den ökade värnpligten icke är till för försvarets skull, utan för att dermed köpa dessa grundskatter. Jag bestrider på det bestämdaste att, då vi yrkat på lindring i dessa skatter, vi afsett, att denna lindring skulle ske mot något som helst vederlag. Denna lindring är i och för sig till den grad påkallad af rättvisa och billighet, att den gifvetvis hvarken kan eller bör göras beroende af ökad värnpligt, lika litet som värnpligten bör göras beroende af skattefrågan.

Man lär nu icke behöfva visa, huru det förhåller sig med dessa grundskatter, ty det har sedan länge varit känt och blef ytterligare utredt af skatteregleringskomitén. Denna utredning visar ett sådant resultat, att jag tror, att till och med de, som äro mest motvillige mot dessa skatters utjemmande, blifvit öfvertygade om, att det icke kan vara nyttigt, att skattebördan är fördelad på sätt nu är fallet.

I utskottets betänkande äro endast några få siffror framlagda, men dessa äro i all sin enkelhet så talande, att alla invändningar mot skattelindringen torde falla därför. Vi se nemligen, att skatterna till staten år 1878 utgjorde i medeltal på hvarje 1,000 kronors taxeringsvärde för städernas bevillingsskyldiga fastigheter 57 öre, för frälseegendomar i allmänhet 2 kronor 90 öre och för säterier och ladugårdar 61 öre, under det att skatterna efter samma beräkning utgjorde för skattehemman 7 kronor 79 öre. Men detta skattebelopp är dock så ojemnt fördeladt, att det vexlar för olika orter emellau 28 kronor och 52 öre. Kan man rimligtvis försvara ett sådant skatteväsen? För min del kan jag icke åtaga mig ett sådant försvar; och jag anser det vara af högsta behovet påkalladt att undanrödja ett sådant missförhållande, som inom landet spridt ett missnöje, som kan blifva större, än någon skulle önska.

Man säger, att grundskatteafskrifningen är ett vederlag för ökad värnpligt, och att vi vilja på andra kasta de bördor, som man lyfter från skattehemmansegarne. Nej! det är icke så. Skattehemmansegarne vilja endast blifva likstälde med alla andra medborgare. Man vill icke kasta bördor på andra och vara fri sjelf derifrån. Men hvarför är då öfningen för de värnpligtige här i landet så ringa som den är? Ser man på de grafiska tabeller, som utdelades här för några dagar sedan, framgår deraf, huru långt vi i det fallet stå efter andra länder i Europa. Ja, det har kunnat ske endast därför, att dessa skattehemman för några hundra år sedan åtog sig att hålla en stam, och det var derigenom, att de åtog sig detta underhåll, som öfriga samhällsklasser undgingo fullgörandet af sin värnpligt. Ty jag tror, att,

innan indelningsverket uppkom, det var icke blott skattehemmangsegarne ensamt, som i behöfvets stund hade skyldighet att deltaga i landets försvar, utan alla. Men vid det tillfället kom försvarsskyldigheten på dem ensamt, och sedan dess har det fortgått så, att de ensamt fått svara för landets försvar. Man må därför icke undra öfver, om skattehemmanssegarne en dag säga: "nu tycka vi att vi dragit denna börda länge nog till fördel för dem, som endast i ringa grad äro tyngda af värnpligten. Vi hafva länge nog dragit bördan ensamma. Vi äro väl, äfven vi, svenske medborgare? Behöfva vi då underkasta oss större skyldighet och mindre rättighet? Nej, vi vilja blifva likställda med andra medborgare i samhället, men vi fordra icke att det skall ske på en gång, därför att det skulle rubba statens finansiella förhållanden; och därför skulle vi vara nöjda, om man blott toge ett steg, som ledde till målet, att få dessa åligganden fullständigt utjemnade."

Man säger här, att skattehemmanen skulle plötsligen ökas i värde, om en afskrifning af dessa 20 procent egde rum. Jag vill då fråga, huru det förhöll sig med den afskrifning af 30 procent, som skedde år 1885, och huru vida skattehemmanen väsentligt stego i värde derigenom. — Jordegarne på landet känna, huru vida någon sådan prisstegring egt rum. Fortgår icke oupphörligen inflyttningen till städerna, och lemnar man icke alltjemt sina hemman, därför att skatterna, äfven sedan den afskrifningen skedde, äro så ofantligt mycket mindre i städerna än på landet. Jag tror således för min del, att man icke behöfver hysa någon fruktan för att genom den föreslagna afskrifningen värdet på skattehemmanen skulle stiga så plötsligt, att derigenom någon våda för landet skulle uppstå.

Det har äfven sagts, att statens finanser icke medgifva mer än 10 procents afskrifning. Derom kan naturligtvis icke sägas något med absolut visshet, men nog tror jag för min del, att, om viljan är god, skulle man icke behöfva rygga tillbaka för de 20 procenten. Vore man verkligt rädd för, att statens finanser icke skulle medgifva detta, skulle man väl mången gång hålla tillbaka anslagsäskanden, som eljest framkomma, och som icke vittna om någon fruktan för att statens finanser i en framtid möjligen icke komma att räcka till för ökade utgifter. Derför tror jag, att med god vilja kan man nog nu afskrifva dessa 20 procent.

Det har vidare sagts, att det vore så godt att få ett fullständigt förslag till afskrifning af grundskatterna och derjemte ett fullständigt förslag till försvarets ordnande. Vi hafva försökt med det några gånger, och jag tror, att försöken icke mana till efterföljd, och att man således bör fortsätta på de partiella reformernas väg, om man skall vinna någonting. Och kommer man fram med något förslag om ett fullständigt ordnande af försvaret, är jag alldeles säker på, att det stora flertalet skulle baxna för förslaget, enär de få se det i hela dess nakenhet, och då står man på samma ståndpunkt, för att börja om igen på de partiella reformernas väg. Jag hänvisar egentligen till utskottets betänkande, men jag begärde hufvudsakligen ordet för att inlägga en protest mot påståendet, att skattehemmanssegarne skulle

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

hafva denna afskrifning såsom ett vederlag för försvarets stärkande. Detta är så långt ifrån fallet, att jag säger, att är icke grundskatte-afskrifningen och lindringen i rustnings- och roteringsbesvåren rättvis och billig i och för sig, skall jag för min del icke vara med om att taga emot en sådan skänk. Men just därför, att den är fullständigt berättigad och att det är för samhällets lugn behöfligt att få dessa missförhållanden utjmnade, har jag varit med om utskottets betänkande, sådant det nu föreligger, och därför yrkar också bifall till den nu föredragna punkten, sådan den föreligger.

Beträffande talet om de olägenheter och orättvisor, som, om afskrifningen beslutades, skulle blifva en följd af den omständigheten, att kanske somliga skattehemmansegare köpt sina egendomar för billigare pris o. s. v., må jag säga, att, skulle vi stå här och betrakta så stora frågor ur den trånga synpunkten att den förtjenar och den förlorar, skulle vi icke komma någonstädes. När det t. ex. är fråga om en jernvägsanläggning, icke stå vi då och tala om att den eller den jordegaren eller skogsegaren, som har sitt hemman eller sin skog invid jernvägen, gör en oskäligen vinst, medan för andra, som kanske betalt mera för sina egendomar, emedan de lågo i närheten af bekväma kommunikationer, jorden faller i värde. Gjorde man det, skulle vi sannerligen aldrig kunna göra något, som vore samhällsnyttigt eller nödigt. Man bör väl se frågorna ur en större synpunkt, se dem ur rättvisans och billighetens synpunkt, och gör man det, då är man icke tveksam om hvad man skall göra.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Pehrsson* i Norrsund och *Andersson* i Hamra.

Ordet lemnades härefter till

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Det torde vara denna kammare bekant, att uti medkammaren för närvarande pågå öfverläggningar om just samma fråga som den egentligen här nu föreliggande, nemligen statsutskottets utlåtande med anledning af Kongl. Maj:ts proposition. Jag vet väl, att grundlagen gifver anledning till sådan samtidig diskussion i ena och andra kammaren. Men jag tror mig icke vara ensam om den uppfattningen, att deruti ligger en synnerlig olägenhet för de män, som hafva till åliggande att så väl på ena som på andra rummet söka följa med, hvad som säges och, der så göres behof, bemöta det. Häruti, tror jag, finnes någon ursäkt för att jag redan nu uppträder, dertill företrädesvis föranledd deraf, att flere af kammarens mest betydande, äldste och erfarnaste män inlagt sin mening under det pågående ordbytet.

Jag erinrar mig mer än väl det utaf kammarens nuvarande vice talman omnämnda, af denna kammare fattade beslutet vid 1873 års riksdag, då statsutskottets hemställan, det s. k. kompromissförslaget, först antogs. Jag erinrar mig mer än väl, att jag just från den plats, från hvilken han nyss yttrade sig, i få och korta ord till-

kännagaf, att jag slöt mig till detta förslag. Jag befinner mig nu icke på samma plats inom kammaren, den intages nu af en min meningsfrände från den tiden; men jag står qvar vid min då uttalade mening. Jag är i likhet med herr Sven Nilsson i Efveröd lifligt öfvertygad derom, att de bördor — och som bördor kännas de — som trycka de sydsvenska provinserna, hufvudsakligen i form af rustnings- och roteringsbesvär och som i det mellersta och gamla Sveriges provinser tagit drägten af grundskatter, äro anledningen till att indelningsfrågan och skattefrågan sammanbundits med hvarandra. Och hafva dessa frågor sammanbundits, så har, så vidt jag förstätt och ännu förstår, derigenom också alldeles tydligt angifvits, att, om, utöfver hvad Sveriges jordegare åtagit sig i knektekontrakten, ytterligare prestationer krävas, alltså om allmän värnpligt ifrågakommer, billigheten berättigar den af indelningsverket tryckte jordegaren till anspråk på lättnad eller ersättning. Men skall detta komma ifråga för den del af Sverige, för hvilken indelningsverket företrädesvis kännes tryckande, så lär det väl också, på grund af det utaf herr Sven Nilsson påpekade sammanhanget mellan grundskatterna och indelningsverket, ifrågakomma äfven för öfriga delar af landet eller för det gamla Sverige.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Det är denna uppfattning jag hade 1873, och jag förstår i detta ögonblick icke bättre, än att, då Riksdagen 1885, vidhållande en sådan uppfattning, utsträckte värnpligten samt antog en värnpligtslag i samband med lindring i rustnings- och roteringsbesvärens samt grundskatternas utgörande, jag åtminstone för min del haft all anledning antaga, att Riksdagen skulle, fortfarande vidhållande den en gång uttalade meningen, vilja ännu en gång pröfva den delvis fortgående utvecklingen af försvaret och den partiella afvecklingen af jordens bördor. Man kan visserligen deremot erinra, på sätt här utaf en talare blifvit gjordt, att en utsträckning af värnpligten skulle medföra lättnad i bördorna allenast för en viss klass utaf svenska medborgare. Ja, häruti skall jag ge honom rätt. Men jag skall som min personliga mening icke tveka att uttala, att skälet till denna särskilda lättnad ligger deri, att denna särskilda klass utaf svenska medborgare har under sekler ensam burit denna börda, vare sig den benämnts uppställande af knektar eller utgörande af polska landtågsgården. Den tryckte endast jordegarna och utgjordes endast af jordegarna.

Ur en sådan synpunkt sedt tror jag, att man, utan att allt för mycket klandra den ene eller den andre, gjorde klokast och bäst att erkänna, att det samband, som vunnits, vore det lyckligast att fasthålla, att den väg, som en gång beträddts, är lättare att framgå på i den mån en klok försigtighet och en noggrann beräkning af statens inkomster sådant tillåter. Men skulle Riksdagen vilja bryta sambandet, och skulle den för sin del finna det klokare och bättre att taga hvardera frågan för sig, ja, det får man då finna sig i. Den, som då har det vanskliga uppdraget att gifva konungen råd med afseende på så vidtomfattande frågor, lär dock, vid minnet af huru en sådan framställning år 1875 af Riksdagen uppfattades, få se sig synnerligen väl

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatte
m. m.
(Forts.)

före, ty det är säkerligen att befara, att regeringen då får mottaga ett likadant svar.

Om till äfventyrs vid 1890 års riksdag svaras: vi vilja icke hafva vidare något samband mellan frågorna, vi vilja icke taga något obetydligt steg, utan vi vilja hafva hela försvarsfrågan absolut löst, ty det är fosterländskt, och en afskrifning af alla grundskatterna, ty det kräves af rättvisa och billighet, undrar jag huru länge det skall dröja, innan ett verkligt värnpligtsförslag kommer att af Riksdagen antagas. För min del betviflar jag, att hvad vi hittills hafva upplefvat ger anledning till någon förhoppning derom. Jag kan icke bättre förstå, än att det var goda och stora skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att vid denna riksdag framlägga sitt förslag, ställande dervid — i förhoppning om 1885 vunnne enighet — frågorna i samband med hvarandra. Och jag tror, att det vore olyckligt, om detta samband icke finge stå kvar, ty enligt min tanke är det endast på det sättet och genom partiella reformer anspråk på härordningens utveckling kan uppmärksammas. Nu borde ju endast återstå tvist om, huru vida — och det är en sak för hvilken jag lika väl som chefen för finansdepartementet står i ansvar — tio procents afskrifning bör vara den klokaste siffran att stanna vid. För min del har jag icke vågat att gå längre. Jag vet nog, såsom herr Sven Nilsson i Efveröd nyss erinrade, att man skulle kunna gå längre, för den händelse den minskning i inkomster, som genom grundskatteafskrifningen uppstode, kunde ersättas af andra med temlig visshet inflytande statsinkomster, men åtskilliga af dessa staten nu tillflytande inkomster äro underkastade flera vexlingar än de afgjort vissa grundskattarna, och dertill kommer enligt min tanke ytterligare, att det vore klokare och bättre att icke gå för långt i en sådan afskrifningssiffra, emedan man annars just kan befara hvad en erfaren statsutskottsledamot stälde i utsigt eller att man för att betäcka bristen i inkomst skulle komma att pruta på anslagen. Det är visserligen en utväg, men jag vill hoppas och tro, konungens rådgifvare icke tillstyrka andra anslag, än hvad som finnes oundgängligen nödvändigt, och jag kan således icke finna den antyddade utvägen så synnerligen eftersträfvansvärd.

Af hvad jag nu sagt framgår enligt min mening till den kraft och verkan den kan ega, att det vore klokast, om Riksdagen fasthölle vid de år 1873 för första gången omfattade och i 1877 års så ofta bortglömda, men goda härordningsförslag uppmärksammade och 1885 fastställda grundsatserna. Jag tror icke, att man i dessa frågor kommer någon hvart annat än genom partiella reformer, hvilket dock icke skall hindra mig att med stor glädje helsa den dag, då jag finner, att svenska Riksdagen fattar beslut i härordningsfrågan oberoende af hvarje samband med grundskattefrågan. Det skulle vara ett bevis på den svenska nationens lifaktighet och Riksdagens fosterlandskärlek, som jag skall vara den förste att hälsa med glädje. Jag vågar icke tro derpå, men det skulle blifva mig kärt, om jag en dag befines hafva orätt.

Vidare anförde:

Herr Bratt: Jag har begärt ordet endast för att i korthet såsom min mening uttala, att statsutskottets förslag innebär en i *sådan* riktning gående orättvisa, att genom dess antagande ett fåtal skulle för ögonblicket allt för mycket gynnas på det helas bekostnad.

Jag vill vidare hafva sagt, att, efter all hittills vunnna erfarenhet, *försvarsfrågan*, vårt lands lifsangägenhet, skulle dödas, om den nu skiljdes från grundskattefrågan, hvarmed den dess värre från början blifvit sammankopplad — dertill vill jag ej medverka.

Slutligen vill jag uttala, att då Kongl. Maj:ts förslag åtminstone ställer i utsigt en småningom ökad, till sist möjligen någorlunda tillfredsställande lösning af försvarsfrågan, på samma gång dessa länge omtvistade grundskatter efter hand skulle kunna försvinna — något som äfven jag anser vara för svenska folket nyttigt och nödvändigt — så vill jag helt enkelt anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Thestrup: Ehuru jag vid 1885 års riksdag med min röst bidrog till det beslut, som i sammanhang med utsträckt värnpligt då fattades beträffande 30 procents afskrifning af grundskatterna och motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbördan, kan jag *nu* ej vara med om ytterligare slik afskrifning, vare sig med eller utan värnpligtens ytterligare utsträckning. Detta skulle jag visserligen kunnat göra vid en tidpunkt, då statsverkets inkomster, utan påläggande af nya direkta eller indirekta skatter, blifvit så ökade, att en lindring i större eller mindre mån af den på viss jord hvilande, ostridigt ojemnt tryckande grundskattebördan kunnat ske. Men under nuvarande förhållanden, då Riksdagen för att upphjelpa landets och särskildt jordbruksnäringens ekonomiska betryck, beslutat införande af tull på lifsmedel, och denna beskattning, som tyngst drabbar den del af folket, hvars förmåga att bära ökade skattebördor af ett eller annat slag är minst, ännu fortfar, kan jag för min del icke vara med om att biträda något förslag om fortsatt eller ny grundskatteafskrifning, genom hvilken, såsom så ofta här framhållits, en ytterligare förmån skulle beredas en viss samhällsklass på bekostnad af öfriga samhällsklasser och deribland särskildt den, hvars existensvilkor genom nu gällande tullagstiftning blifvit mest försvårade.

Då jag ej finner det med rättvisa och billighet förenligt, att först pålägga skatter på den fattigaste delen af befolkningen för att bereda skydd och ekonomiska fördelar åt egare af jordbruksfastigheter och sedan använda en stor del af de genom tullarne ökade statsinkomsterna att bereda ytterligare direkta fördelar åt samma fastighetsegare, skall jag i likhet med reservanten herr Tamm yrka afslag så väl å statsutskottets hemställan, som å Kongl. Maj:ts proposition och de i ämnet väckta motioner.

Herr Pålsson: Jag har begärt ordet, därför att jag i denna fråga har en något afvikande uppfattning mot de föregående talarne. Dessa hafva talat antingen för eller emot en partiel afskrifning af

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatte r
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

grundskatter och indelningsverk. Jag tror, att, om denna fråga skall på ett tillfredsställande sätt kunna lösas, bör detta ske genom en definitiv lösning, det vill säga en fullständig lösning. Äfven jag har väckt en motion om, att denna fråga skulle få en sådan lösning. Alla talare, som uppträd under denna frågas behandling, hafva varit samstämmiga i en sak, nemligen den att vårt skatteväsende behöfver ordnas om, och att det är aldeles nödvändigt för att det skall kunna blifva tillfredsställande. Det är detta jag åsyftat med den motion jag afgifvit under n:o 33. Skall vårt skatteväsende kunna blifva tillfredsställande, tror jag, att det är förmögenheten, som skall beskattas och beskattas på ett sådant sätt, att beskattningen blir proportionell till den skattdragandes fastighet och årsinkomst. Jag tror, i likhet med hvad flera uttalat, att det icke är rätt att beskatta den fattige, beskatta den, som icke har några inkomster.

Hvad vårt försvarsväsende beträffar, tror jag, att vi äro temligen ense om en sak, nemligen att detta borde vara mera tidsenligt. Jag har visst icke något emot, att en utsträckt värnpligt, om sådan verkligen behöfves, kommer till stånd. Men jag tror, att innan vi gå att besluta om den saken, vi först borde veta, huru vida en rättvis beskattning kan komma till stånd; ty utan skatter kan icke något försvarsväsen underhållas, det inses ju mycket väl.

Jag har i afseende på min motion intet yrkande nu att göra. Men jag hyser å andra sidan, det erkänner jag öppet, vissa betänkligheter emot såväl statsutskottets som reservanternes förslag. Det enda af desse förslag, som temligen öfverensstämmer med min motion, är det, som afgifvits af en bland reservanterne, nemligen herr Tamm. Han uttalar dock den förklaring, att han "af andra skäl" icke kan bifalla denna motion; men hvilka dessa skäl äro, det är ej angifvet, och jag kan sålunda icke veta hvad det kan vara för skäl som göra, att han icke kan instämma i min motion.

Emellertid kan jag säga, att om det blir fråga om votering, så kommer jag — naturligtvis för att bidraga till att frågan må komma åtminstone ett steg framåt i den riktning, som leder till en rättvis skattejemkning — att rösta för utskottets förslag.

Herr Björkman: Herr talman! Mina herrar! Så länge en menniska kan och får behålla hoppet, är hon villig att draga nästan hvilka bördor som helst. Ryckes åter detta hopp ifrån henne, så står hon mången gång nära nog vid förtvifvan. Svenska folket, nemligen den del deraf, som tryckes af dessa mycket omtalade skatteförhållanden, har nu i flere år på grund af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut hyst den förhoppning, att dessa grundskatter skulle erkännas såsom orättvisor, gamla orättvisor, hvilka böra ju förr dess hellre afskaffas. När vi kommit hem från riksdagen med sådana underrättelser, så har folket uppmuntrats till ytterligare sträfvan genom glädjen öfver att någon gång kunna bli qvitt dessa tryckande, orättvist pålagda bördor. Men, herr talman, nu få vi komma hem och helsa folket med, att så är icke uppfattningen nu, utan nu äro dessa bördor "häfdvunna" saker, som måste behållas. Jag undrar, herr talman, hvad folket då skall

tänka, och huru vi skola förhålla oss för att kunna stå till svars inför det. Det fins väl ingen här af herrarne, som icke genomgått dessa skatters historik. Här är sålunda hvarken plats eller tid att tala om den saken. Nu har man emellertid begärt 20 procents afskrifning, då vi trott, att tillgångarne i statskassan äro sådana, att afskrifningen utan särskilda olägenheter skulle kunna låta sig göra. Men då har man sammankopplat frågan med andra förhållanden. Jag skall icke vidröra mycket af saken: den är så utdebatterad både inom kammaren, i pressen och för öfrigt i hela landet, att hvar och en nogsamst känner den. Men då man uttryckligen sagt, att man ovilkorligen måste ha denna skattefråga stäld i samband med en ökad värnpligt, så vill jag påpeka — hvad herrarne för öfrigt mycket väl veta — att ingenting skall förefalla folket svårare än att fortgå på *den* vägen. Här äro många af herrarne, som icke varit med om försvars- och skattefrågornas sammankoppling med hvarandra. Men vare dermed huru som helst, vi äro villige att bära bördorna hur svåra de äro, men hafva dessa frågor sammankopplade med hvarandra, det vilja vi icke.

Angående
nedsättning
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

På grund af hvad jag anført ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wester: Herr talman! Det torde väl icke kunna bestridas, att, genom de beslut, som fattades år 1885 angående 30 procents afskrifning å grundskatterna samt motsvarande lindring i rust- och roteringsbördorna, den princip blifvit fastställd, att dessa skatteformer och dessa bördor böra borttagas. Jag finner häri icke någonting origtigt, då hänsyn tages till det olika tryck, som dessa grundskatter och bördor utöfva. Men dermed är det icke sagt att en ytterligare afskrifning nu bör ske *utan vederlag*. Statsutskottets förslag om afskrifning af 20 procent, utan någon ökning i värnpligten eller utan att annan skatt fastigheterna påläggas kan jag ej vara med om. Af de flere skäl mot en sådan afskrifning, hvilka redan äro nämnda, är det förnämsta i mina ögon det, att genom de år 1888 till förmån för jordegarna beslutade tullarne desse jordegare fått en inkomst på åtskilliga millioner, och öfrige medborgare å andra sidan tillskyndats en utgift på ännu flere millioner, en utgift, som hårdast trycker de klasser, som hafva de minsta tillgångarne och som sålunda företrädesvis behöfva sina inkomster för sin existens. Genom nu ifrågasatta afskrifning skulle jordegarna ytterligare få en procent af 2 millioner på öfriga klassers bekostnad.

Jag ber att få yttra några ord med anledning af formuleringen af utskottets betänkande. Statsutskottet har der framställt den, som jag hörde af en representant i utskottet, nu *nya* åsigt, att grundskattefrågan borde skiljas från värnpliktsfrågan. Det rättmätiga i denna åsigt må vara hur som helst, men jag instämmer fullkomligt med herr Sven Nilsson derutinnan, att det i verkligheten icke låter sig göra att numera skilja dessa frågor, såvida man vill en lösning af den ena eller den andra. De skäl, som statsutskottet anført för ett sådant åtskiljande, synas mig icke heller mycket vägande. Statsutskottet har såsom det förnämsta skälet i detta afseende framhållit, att en sammankoppling skulle hos många alstra obenägenhet mot att utsträcka värn-

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

pligten, då denna utsträckning egentligen skulle vara blott ett medel att lindra skattebördorna för en viss klass af medborgare. Ja, det är nog mycket sant. Men hvad verkan detta missnöje kan utöfva på Riksdagens beslut i frågan torde vara ovisst. Deremot kan man möjligen betvifla att, om ett sådant skiljande eger rum och en afskrifning nu göres, de, som hafva bestämmande magten i riksdagen, sedan skola vara benägna att medgifva en utsträckning af värnpligten.

Att statsutskottet kommit till det slut, som betänkandet visar, deröfver kan man icke undra; ty i alla tider hafva de, som magten hafva, sett sina intressen till godo, och det lär väl bli, så länge världen står. Men de skäl, på grund hvaraf utskottet kommit till detta beslut, synas mig något märkvärdiga. Utskottet har såsom ett första skäl sagt, att hos "befolkningen" fordran på rättvisa i dessa grundskatteförhållanden allt starkare och oafvisligare framträdt. Detta är med förlof icke riktigt. Om utskottet sagt, att hos den *jordegande* befolkningen denna fordran blifvit allt starkare, hade det kunnat så vara. Men huru betydande och hur beaktansvärd denna del af folket än är, så kan man väl dock icke säga, att de, jordegarne, äro *landets befolkning*. Jag har velat påpeka detta uttryck därför, att om det finge stå oanmärkt, det möjligen i en framtid kunde ge anledning till den uppfattning, att krafvet på grundskatternas afskrifning nu utvecklat sig bland alla landets inbyggare — hvilket icke är fallet.

Utskottet säger vidare, att det funnit den nuvarande tidpunkten lämplig för afskrifningen, därför att det nu finnes ett öfverskott i statskassan. Det är emellertid redan i den kongl. propositionen påvisadt, att detta öfverskott är tillfälligt, och då man ser på det sätt, hvarpå öfverskottet förnämligast tillkommit, nemligen genom lifsmedeltullarne, så kan man väl också hysa tvifvel om, huru vida det skall fortfara, eller åtminstone en tanke på, att så icke blir förhållandet. Under sådana omständigheter kan det icke vara lämpligt att låta en afskrifning af skatter, som gälla för alla tider, grunda sig på ett tillfälligt öfverskott i statskassan, och jag finner således *detta* skäl för en afskrifning utan vederlag icke vara gällande.

Ytterligare säger utskottet, att sedan denna afskrifning har skett och 50 procent af grundsskatterna sålunda äro borta, så kan det vara skäl att taga under pröfning, huru man bör ändra bestämmelserna angående fastighetsbevollningen. Uti en motion af herr L. Pålsson har föreslagits en afskrifning på en gång af de nu återstående 70 procenten, mot vilkor att det pålades en fastighetsbevllning, lika med bevllningen på andra skatteföremål. Det synes mig beaktansvärdt, detta sätt att lösa frågan; men om man jemför denna motion med statsutskottets yttrande, så finner man, att den åsigten icke vunnit anklang hos utskottet. Ty jag kan icke förstå utskottets yttrande annat än så, att utskottet tänkt sig, att, om det kommer i fråga någon fastighetsbevllning såsom ersättning för grundskatterna, denna ersättning då icke kan sträcka sig längre än till 50 procent af dessa skatter. Sålunda skulle de 20 procenten vara rent borta. Det är ett uttalande, som man må beakta; och om det finge stå utan anmärkning, kunde det åberopas i en framtid, då det blir fråga om att ersätta grund-

skatterna — ty säkert är, att, om dessa skatter afskrifvas, det måste komma andra i stället.

Hvad jag funnit icke minst märkligt i betänkandet, är, att under det utskottets motivering gått ut på att visa rättmätigheten af *jord-egarnes* fordran på en afskrifning och under det man tillika försökt visa, att det nu finnes medel till denna afskrifning, utskottet icke med ett enda ord omnämnt de öfriga klassernas ställning till frågan. Det har icke ens talat om, hvad denna afskrifning skulle verka för de öfriga klasserna eller gifvit dem en skymt af förhoppning om att på något sätt skall beredas dem ersättning för de nya skatter, som i följd af denna afskrifning skola tillkomma. Icke må man undra på, om under sådana förhållanden vid genomläsningen af statsutskottets betänkande skall uppstå en viss oro och vissa bekymmer för framtiden hos våra arbetare och de mindre bemedlade, och dermed äfven ett missnöje, som man väl icke bör framkalla, eller gifva skäligen anledning till. Icke heller må man undra på, om de icke representerade klasserna komma att allt starkare och starkare höja ropet på att få del uti lagstiftningen för att kunna åtminstone försöka försvara sina intressen, då de se, att dessa icke vederbörligen tagas i betraktande af dem, som hafva magten. Och icke må någon beklaga sig, om det allmänna rättsmedvetandet höjer sig mot den sak, som är i fråga, och om det uppstämmer klander mot en annars med fullt skäl aktad och betydande klass af befolkningen.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan i nu föredragna första punkten.

Herr Andersson i Malmö: Då jag i den blifvande voteringen i denna fråga kommer att rösta för afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som statsutskottets förslag i ämnet, skall jag anhålla att med några ord få angifva skälen härtill.

Att många orättvisa skatter tynga på vårt jordbruk, derom tror jag, att man numera är allmänt ense, jag skall emellertid anhålla att få uttala ett tack till statsutskottets ledamöter från denna kammare därför, att de icke velat vara med om ett sådant vederlag för dessa skattebördors afflyftande, som Kongl. Maj:t föreslagit, eller värnpligtens utsträckning.

Jag sade, att de bördor, som hvilat på vårt jordbruk, äro många, men från min synpunkt sedt kan jag icke finna att *alla* äro orättvisa. Frågan om grundskatternas afskrifning och frågan om afflyftande af rustnings- och roteringsbördorna från jordbruket äro gamla frågor, hvilka hafva varit behandlade här under nästan alla de riksdagar, jag haft äran tillhöra denna kammare, och äfven långt dessförinnan. Under denna tid har en hel massa litteratur i dessa frågor blifvit utdelad till ledamöterna i kamrarna. Jag har för min del sökt så godt jag kunnat att sätta mig in i denna litteratur och kan icke neka till, att jag fått den uppfattning, att de fleste af dessa bördor äro orättvisa samt blifvit det än mera, sedan bevaringsinstitutionen infördes. Men, såsom jag sagt, kan jag icke finna, att grundskatterna äro i alla afseenden orättvisa. Jag har nemligen fått den uppfattningen,

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

att de äro en skatt, som alltifrån början af den tid, då jordbruket kom i enskild mans ego, varit en skatt på egendomen och icke på den person, som då egde eller nu år 1890 eger densamma. Inom det samhälle, jag tillhör, hafva vi ett förhållande, som jag alltid funnit vara analogt med grundskatterna. Der har under senare åren beslutats utläggande af en del utaf den s. k. Rösjöstaden till byggnadstomter. För att köparne lättare skulle kunna der förvärfva sig tomter, hafva stadsfullmäktige i Malmö åsatt tomterna ett jemförelsevis lågt minimipris, men på samma gång beslutat, att en tomtöresafgift eller grundskatt skall i everldliga tider vidlåda dessa egendomar. Om en gång, då denna stadsdel blifvit bebyggd, och egendomarne gått genom många händer, samt prisen å desamma onaturligt uppjagats, ett prisfall å dem plötsligt uppstode eller hyresinkomsterna betydligt minskades, egarne af dessa gingo till stadsfullmäktige och sade: Mine herrar, är det icke en stor och himmelsskriande orättvisa att vi, som bo på denna sida af kanalen — det är nemligen en kanal, som skiljer den ena stadsdelen från den andra — skola erlægga så stora tomtöresafgifter om året, under det att återigen de andre, som bo på den andra sidan om kanalen, icke erlægga några? Vi anhålla derfor att blifva befriade från denna skatt! Jag tror säkert att herrar stadsfullmäktige härtill skulle svara *nej*, och detta med rätta, ty egendomsägaren var fullt medveten om hvilka skyldigheter han hade att fullgöra, då han köpte egendomen, och det har väl äfven de nuvarande innehafvarne af jordbruksfastigheterna varit, då de köpte sina egendomar. Så har jag uppfattat grundskatterna, och samma uppfattning har jag ännu.

Jag vill emellertid icke motsätta mig en afskrifning, och det allra minst af rustnings- och roteringsbesvärén, ja icke ens af grundskatterna, men det vederlag, man fordrar för denna afskrifning vill jag deremot icke vara med om.

År 1883 framkom regeringen med ett förslag — äfven då naturligtvis i förening med en utsträckning af värnpligten — att i vederlag för afskrifningarne jordbruksfastighetsbevillningen skulle höjas, och vid innevarande års riksdag har min granne här till venster väckt en motion i samma syfte, eller att en skatt bör läggas på dem, som fått bördor aflyftade och icke på dem, som deraf icke haft någon fördel. Detta anser jag vara rätta sättet att lösa frågan, men till detta förslag har statsutskottet ej velat lyssna. — Man har genom förra afskrifningen lagt en ytterligare tunga på den fattige; man har genom lifsmedelstullars införande gjort den fattiges kamp för tillvaron svårare; nu vill man taga ytterligare ett steg i samma riktning, men detta kan jag ej gilla. Den oro och jäsning, som redan nu finnes, mine herrar, tror jag icke skulle blifva mindre i fall kamrarna i dag biföllo ett sådant förslag, som Kongl. Maj:t här framlagt. Nu kan man invända häremot, att, när man icke vill vara med en grundskatteafskrifning mot det nu föreslagna vederlaget, då kan man väl vara med om en afskrifning utan vederlag. Ja, mine herrar, hade det förslag, som herr Pålsson väckt i den vägen, blifvit förordadt af statsutskottet och haft utsigt att gå igenom i kamrarna, och hade icke

dessa besvärliga lifsmedelstullarna blifvit lagda på svenska arbetarebefolkningen; då skulle jag kanske kunnat rösta för en ytterligare afskrifning, men nu kan jag det icke.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Danielson: Jag skulle knappast hafva begärt ordet i denna fråga, ty det är icke godt att säga något nytt i densamma, om icke ett yttrande från statsrådsbänken denna gång förmått mig dertill. Det sades nemligen derifrån, att de ifrågavarande skatterna äro "sekelgamla men häfdvunna". Ja, må så vara, mine herrar, men det hindrar icke, att de äro orättvisa. Ty de vilkor, hvarpå de tillkommit, äro ändrade; och när staten, — Riksdagen och Kongl. Maj:t — rubbat de hufvudskäl, hvarpå från början dessa skatter och försvaret voro byggda, då tror jag också, att det är fullt rättvist att fordra, det konung och Riksdag rätta detta förhållande. Den åsigten att de upphört att vara orättvisa håller därför icke streck. Dessa skatter äro orättvisa, sedan så väsentliga förändringar införts sedan de pålades. Jag klandrar icke dessa förändringar, ty man måste väl se till, att det allmännas väl tidsenligt befrämjas, men jag vill inlägga en gensaga mot en sådan uppfattning som från en af regeringens ledamöter nu uttalades, enär jag vill hoppas, att hvarken regeringen eller konungen i verkligheten hyser en sådan uppfattning.

Då jag emellertid fått ordet, ber jag att härtill ytterligare få säga några ord. Den siste talaren slutade sitt anförande dermed, att han icke kunde vara med om den föreslagna skattelindringen, sedan tullarne tillkommit, hvilka hade fördyrat brödet för de fattiga, och sålunda åstadkommit svårigheter för dem. Ja, vore detta sant, vore derom icke så mycket att säga, men jag tror icke, att det är sanning, att tullarne medfört sådana följder. De tullar, som för två år sedan beslutades, infördes, det veta vi ju alla, för att en stor del af landet eller dess hufvudnäring icke skulle duka under. Är det nu så, att jordbruksnäringen fått en sådan väsentlig hjälp af tullarne, hvad hindrar väl de omnämnda arbetarne att flytta ut på landet och egna sina armar och krafter åt landtbruket? Men finnes väl, mine herrar, någon tendens härtill? Alla strömma ju till städerna, och således kan det icke sägas, att denna näring blifvit så väsentligen hulpen. Gör därför så, att denna näring bär sig, och låt sedan jordbrukarne sysselsätta arbetarne hos sig. Jordbruksnäringen är fortfarande i betryck och blir det sannolikt äfven alltjemt. Således föreligga här icke så många oskäligen fördelar för jordbrukarne, äfven i fall den ifrågasatta skattelindringen skulle komma dem till godo.

Här har också talats om vederlag. Ja, mine herrar, vi hafva också tröttnat på detta tal om vederlag, d. v. s. den ökade värnpligten, och därför har man också här försäkrat, att, om Riksdagen ville lösa dessa frågor hvar för sig och utan samband, skulle vi, sedan vi befriats från orättvisa bördor och kommit i samma ställning som andra medborgare, som frie svenske män besluta om landets försvar. Vi fingo då slippa höra detta tal om vederlag, byteshandel, och att man förnärmar den fattiges rätt. Låt oss först blifva likstälde med öfrige medborgare och låt oss få rätt att sedan pröfva, om vi vilja

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

vara med om värnpligtens utsträckning. Gifven oss rättvisa först, ja, föreliggande förslag gifver oss icke full rättvisa, icke ens en half rättvisa, men gifven oss åtminstone något!

Man har sagt här i kammaren, att den, som har magten, tager hvad han vill. Mine herrar! Magten hos oss är icke mycket att tala om; ty Första Kammaren är den, som har magten i denna fråga. Vi höra i detta fall till de små, som få taga hvad vi kunna få. Men om vi se tillbaka på, hur de mäktige under förgångna tider handlade, så lära vi känna, huru de begagnade sin magt. Hvar är väl adelsfanan, som adeln skulle sätta upp i krig? Den är borta utan vederlag, den är spårlöst försvunnen. Hvar äro andra de mäktiges skatter såsom bergverkstionden, hammarskatten, tackjernstionden, qvarnräntan o. s. v.? Äfven de äro borta, utan att med dessa skatters afskaffande varit fråga om vederlag. De mäktige hafva fått sina friheter dessförutan, och hvarför skall man då nu envisas att hålla fast vid dessa grundskatter som gäller landets flertal små jordbrukare?

Den siste talaren yttrade, att grundskatterna icke haft samma ursprung som rustnings- och roteringsbesvären utan att de förra hafva tillkommit på ett mera rättvist sätt. Det tror jag icke. Ser man på historien, så blir det klart, att äfven grundskatterna tillkommit under krigstid, då konungarne höllo sina riksmöten, och då intet annat fans att tillgå, beslöto de, att landet skulle åtaga sig tillfälliga gårdar och skattebördor såsom tillfällig hjälp för landets behof i farans stund. Och sedan hafva dessa skatter icke blifvit afskaffade, ehuru de förhållanden under hvilka de tillkommit längre fram upphört. Det är sorgligt att se en nation, som icke vill lösa en sådan fråga, och att höra, hur en rättmätig fordran framställes utan att erhålla något erkännande. Men jag hoppas, att den rättvisa saken skall segra till sist. Det må dröja ännu några år. Men jag tror dock på sanningen och rättvisan, och att en gång äfven de, som nu äro de mäktige, slutligen skola få gifva med sig, möjligen under andra omständigheter.

Här har också framhållits, att man nu icke borde bifalla en fordran på afskrifning utan vederlag i värnpligt, och att man borde vidhålla kompromissen från år 1873, af hvilken vi år efter år fått erfara verkningarne, och hvilken ledde till beslutet 1885. Ja, mina herrar! Jag skulle icke hafva något emot, att detta förhållande fortfarande. Men jag hyser likväl den åsigten, att, om Kongl. Maj:t till Riksdagen inkomme med ett omfattande förslag till härordning, i förening med förslag till full afskrifning af både grundskatterna och rustnings- och roteringsbesvären, ett sådant förslag icke skulle kunna vinna Riksdagens bifall. Ett sådant arbete skulle vara onödigt och leda till ännu större splittring. Kunde deremot skattefrågan nu lösas till hälften, skulle vi sedan se till, om vi icke kunde öka försvaret. Vi skulle också på det sättet bäst komma till ett beslut och frigöra oss från beskyllningarne om att köpa och sälja.

Att med siffror bevisa, huru dessa skatter verka i olika orter, tjénar till intet, ty detta känna vi redan. Jag har blott velat tillkännagifva min ståndpunkt, nemligen att jag anser skattefrågan böra lösas först utan samband med värnpligtsfrågan, och att vi sedan må

fritt och otvunget få pröfva, om vi kunna åtaga oss längre öfningstid för beväringen. Låtom oss försöka! Få se, om vi då äro mindre villiga än andra. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

I detta yttrande instämde herrär *Bevell, Ericson* i Borekulla, *Nilson* i Sorröd, *Svenson* i Bossgården, *Fredholm, Andersson* i Hasselbol, *Persson* i i Heljebol, *Andersson* i Upsal, *Norén, Nilsson* i Råby, *Odell, Akesson, Norrby, Andersson* i Skeenda, *Mallmin, Eliasson, Holmgren, Kählberg, Carlsson* i Fogelhem, *Petersson* i Eksebo, *Nilsson* i Kägglå, *Jönsson* i Mårarp, *Peterson* i Dänningelanda, *Wieslander, Andersson* i Himmelsby, *Ericsson* i Norrby, *Petersson* i Boestad, *Andersson* i Löfhult, *Larsson* i Mörtlösa, *Forselius, Olson* i Stensdalen, *Andersson* i Lyckorna.

Herr Herslow yttrade: Herr talman! Blott få ord. Det lönar väl icke mödan att, såsom herr Redelius skriftligen och många af de föregående talarne muntligen gjort, nu längre, så att säga, stå och himla sig öfver kompromissen. Hvarken jag eller mina meningsfränder hafva någon del i dess tillblifvande, lika litet som vi då gillade den; men vi hafva accepterat den, icke egentligen frivilligt, utan för att vinna ett stort mål, eller, jag medgifver det, kanske två. Men att nu taga bort just den sidan af kompromissen, som ensam ursäktade dess tillkomst, vore väl ändå ingen förbättring.

Mot det förslag, som i år framkommit såsom en fortsättning af kompromissen, har jag därför ingenting att invända, undantagande att det framkommit för tidigt. I allmänhet har jag undrat öfver 1890 års riksdags märkliga ifver att taga fatt i sådana ärenden, som icke egentligen föreligga densamma, så t. ex. att i år besluta öfver traktatsfrågan, som egentligen tillhör 1891 års riksdag, och att afgöra denna kompromissfråga, som snarare bör tillkomma 1892 års riksdag. Vi hafva ju ännu icke fått allt hvad som utfästis i senaste kompromiss, ännu hafva vi att deraf utfå hvad som först 1891 och 1892 förfaller, och jag finner därför intet skäl för oss att redan nu uppgöra och på förhand betala, hvad som ej kan eller skall lemnas förr än åren 1893—97.

Jag tycker icke om att köpa fosterlandets försvar; men ännu mindre tycker jag om att köpa fosterlandsförsvar på leverans.

Min åsigt finner jag väl formulerad i herr Tamms reservation, och till den ber jag att få ansluta mig.

Herr Rydin: Det var en talare, som yttrade, att han länge lefvat på hoppet, och jag kan verkligen säga detsamma. Jag har lefvat i det hoppet, att det beslut, det program, som vid den första riksdagen efter år 1866 framlades om en större utsträckning af värnpligten, skulle blifva en verklighet. Riksdag efter riksdag har det arbetats på att denna utsträckning af den allmänna värnpligten skulle blifva en verklighet, men hvad har väl hindrat detta? Jo, just dess förhållande till vårt indelningsverk, till rusthålls- och roteringsväsendet. Man har nemligen alltid måst i samband med rusthålls- och roterings-

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

väsentet taga frågan om den allmänna värnpligten, och vid betraktande af rustnings- och roteringsbördan har man funnit dess samband med grundskatterna. Ty man vet, att rusthålls- och roteringsskyldigheten pålades hemmanen i förhållande till deras förmåga att bära den, och till följd deraf stå dessa skatter och besvär i oeftergifligt samband med hvarandra. Detta har haft till följd, att åtskilliga af dem, som önska en ökad värnpligt, sållat sig till den s. k. kompromissen eller uppgiften att lösa dessa frågor kombinerade. Man försökte först med ett stort förslag, men det dugde icke. Man försökte sedan med ett partielt förslag, men det dugde icke heller, och så tog man ännu en gång frågan om hand i ett större förslag, men det gick också omkull. Så kom man in på den partiella förbättringens väg, hvilket tog sitt uttryck i 1885 års förslag. Detta förslag var produkten af ett långt arbete i riksdagen och kom till det slut, att frågorna lämpligast borde lösas i samband med hvarandra, nemligen värnpligtsfrågan i sammanhang med frågan om indelningsverkets afskaffande och i följd deraf äfven med frågan om grundskatternas afskrifning.

Nu deremot tyckes strömningen gå åt det hållet att frågorna böra lösas hvar och en för sig. Men om frågan om grundskatterna och indelningsverket skulle sättas i första rummet och gå före värnpligtsfrågan, då får äfven jag säga, som en föregående talare sagt, att jag skulle bringas till förtviflan, ty under sådana förhållanden blefve det synnerligen svårt att någonsin få frågan om värnpligten löst. Ty till följd af frågans komplicerade beskaffenhet skulle man då komma att stå kvar på indelningsverkets ståndpunkt med aflösning af bördan och aldrig komma ur fläcken med en utsträckning af värnpligten.

Det skäl, som åberopas för lösningen af dessa frågor hvar för sig, är det mycket upprepade eller dessa grundskatters så kallade sekelgamla orättvisa. Jag vill icke närmare gå in på detta ämne, men vill dock fästa uppmärksamheten på, att dessa skatter kunna betraktas från två synpunkter, den ena deras egenskap af skatter och den andra, huru dessa skatter verka. Såsom skatter äro de de ojemnaste, man kan tänka sig, men såsom de verka, äro de icke svårare att bära än andra skatter. Dessa skatter verkade redan, då 1734 års lag stiftades, såsom en eganderätten till viss jord åtföljande börda i form af ränta och tionde, och hafva i följd deraf, på sätt en medlem af regeringen nyss nämnde, kunnat betraktas såsom en, ehuruval ojemn, dock gammal och häfdvunnen skatt.

Det myckna talet om grundskatternas orättvisa vill jag icke fästa mycket afseende vid, ty för närvarande är det mera deras ojemnhet än orättvisa, som kan gifva anledning till missnöje. Jag vet väl att en ledamot af statsrådet, då han yttrade sig om grundskatterna, förklarade såsom sin mening, att de voro sekelgamla orättvisor, men jag undrar, om icke detta så kallade *bevingade* ord också var ett *förflug* ord. Jag för min del lemnar derhän, om dessa skatter äro rättvisa eller orättvisa, ty saken är nu klar, så till vida som frågan om, deras vara eller icke vara är afgjord, och nu är det blott fråga om huru vida de skola afskrifvas utan vidare eller om det bör ske i samband med försvarets stärkande.

När nu regeringen efter taget betraktande af de särskilda förhållandena funnit, att 10 procent vore lämpligt att för närvarande afskrifva och begärt så obetydligt som denna lilla tillökning af värnpligten och öfningstiden, kan jag för min del icke finna annat än att hvar och en, som intresserar sig för grundskatternas aflösning, går ett steg framåt, erhåller en lindring, och den som är intresserad för försvaret går ett steg framåt, får nemligen försvarsfrågan litet bättre löst. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på en sak till. År 1885 beslöt man afskrifning af grundskatterna i samband med värnpligtens ordnande. Om man vid denna riksdag beslöte afskrifning af en del af grundskatterna jemte tillökning af värnpligten, hade man vunnit, att man tagit ett nytt steg framåt, och sjelfva sättet för denna frågas lösning blefve derigenom i viss mening afgjord. Man behöfde icke längre strida om, huruledes man skulle komma till slut i afseende å grundskatterna och värnpligten, utan man kunde så småningom utsträcka både afskrifning och värnpligt. På detta sätt skulle den kunna blifva en fredlig fråga vid riksdagen och så småningom lösas, i stället för att ständigt verka som en stridsfråga.

Till följd häraf yrkar jag bifall till den reservation, som afgifvits i Första Kammaran af herrar greve Sparre, von Ehrenheim m. fl. till förmån för Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Petersson i Runtorp: Jag begärde ordet hufvudsakligen med anledning af den föregående talarens påstående, att detta uttalande om "sekelganla orättvisor", som vi så ofta få höra, skulle hafva fälts af en enskild person. Men det fälles från statsrådsbänken, såsom jag tror en hvar kan intyga, och får således icke uppfattas såsom ett yttrande af enskild person, lika litet som ett förfluet ord. Det var egentligen häremot jag ville protestera.

Medan jag har ordet vill jag dock uppehålla mig något vid ett annat yttrande från statsrådsbänken. Herr finansministern sade nemligen, att det kan ligga våda i att nu besluta tjugu procent afskrifning af grundskatterna, emedan skattejordens värde derigenom otillbörligt skulle stegras. Detta är ett ord som jag ber att få vederlägga.

För några år sedan yttrade en finansminister, att taxeringsvärdena i landsorten borde höjas, emedan de voro för låga. Nu genom omständigheternas magt inträffat, att jordbruksprodukterna fallit så mycket, att hemmanen säljas under halfva taxeringsvärdet. Då rågar jag: ligger det någon våda i om dessa hemmans värden skulle stegras? Att de kunna stegras så mycket, att de komma upp till det förra värdet, är jag fullt öfvertygad icke kan ske. Men skulle de stegras något i värde, kan detta icke innebära någon våda. De nuvarande egarne hafva verkligen förlorat så mycket till följd af de påtryckningar som skett från regeringens sida, att detta icke skulle vara annat än en välbehöflig ersättning. Men det är icke endast jordbrukarne som blifvit lurade utan äfven borgenärerna. Vi se, att hemman säljas i mängd under halfva taxeringsvärdet och de som i allmänhet få ut sin rätt är hypoteksföreningarne, hvilka i de flesta fall hafva inteckningar till detta värde. Jag tror det är många som

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

få kännas vid ganska stora olägenheter, därför att det gått till på det sättet, så att jag icke kan annat än anse det vara för nationen af mycken vigt att jordvärdena uppehållas åtminstone någorlunda.

Så kommer det påståendet, att jordbrukarne få sin rätt tillgodosedd genom tullarne. Jag vill högst ogerna tala om detta, men kan dock icke undgå att säga några ord. Hafva jordbrukarne verkligen fått så stor fördel af dessa tullar att de äro hjälpta dermed och kunna utgöra sina utskylder? Detta visar sig bäst vid försäljningen af hemmanen. De hafva stigit något, det medgifver jag, men det är långt ifrån att de hinna upp till taxeringsvärdet. Och så klagar man ändå, och påstår, att det ligger en orättvisa i att bifalla en så billig fordran. Herrarne skola tänka sig till baka till forna tider, då jordbruksprodukterna gälde ungefär 50 ja till och med 100 proc. mera än nu är förhållandet. Såvida man således vill bibehålla denna jordbruksnäring, så måste man, så länge skyddstullar finnas för andra näringar, äfven låta jordbruket hafva skydd för att det skall kunna existera. Huru många andra näringar hafva icke skydd, och ett ganska stort skydd ändå, utan att man talar ett ord derom. Jag tror, att jordbruksnäringen är en så viktig faktor inom landet att den, då den är i behof af hjälp, också bör understödjas, för att de som handhafva den må kunna finna sin utkomst. Nu, när spanmålen står i sådant pris, få de icke mera i behåll än som går åt till arbetsfolk och skatter. De få knappt 3 proc. på det kapital som nedlagts på jordbruket, mycket mindre 5 eller 6 proc., som måste fortfarande betalas till hypoteksföreningar och öfriga borgenärer. Detta gör att, så vida herrarne vilja att jordbruket skall bibehålla sig, måste man ställa så till, att jordbrukarne kunna lefva. Detta är hvad jag velat säga. För öfrigt instämmer jag i hvad herr Smedberg och min granne här yttrat, och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Nyström: Jag anhåller få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för reservanternas förslag, som i hufvudsak är lika med Kongl. Maj:ts proposition, emedan jag anser, att båda delarne i denna proposition, så väl grundskatternas afskrifning som försvarets stärkande, äro öfverensstämmande med billigheten å ena sidan och nödvändigheten å den andra. Hvad först beträffar grundskatteafskrifningen, har jag förlidet år framställt den åsigt som jag fortfarande vidhåller. Jag kan härvid omöjligt inse rättskrafvet. Jag kan icke fatta, att en orättvisa, som må hafva för hundratals år sedan blifvit begången mot en person, upprättas eller godtgöres genom en gifva, som i dag gifves åt en annan person, hvilken icke är den förstes rättsinnehafvare, i synnerhet om gifvan icke kan åstadkommas annat än på bekostnad af andra samhällsintressen. Det vore att ersätta en orättvisa med en annan. Jag kan således alls icke inse rättskrafvet. Men jag kan deremot mycket väl inse och låta öfvertyga mig af opportunitetsskäl, af billighetsskäl, som säga, att om jordbruket lider under betryck, har denna näring alldeles samma anspråk på lättnader och medgifvanden som så många andra näringar i olika former fått åtnjuta. Det är så mycket mer skäl att gifva denna lättnad, om man genom ett dylikt

medgifvande äfven vinner den stora förmånen att undanrödja en orsak till ofrid inom vårt statslif och något skingra den misstämning, som råder på grund af brottningen mellan olika åsichter i denna punkt. Öfver allt inom samfundslifvet förekomma ju gåfvor eller förmåner som gifvas utan afseende på rättskraf, der billighet eller samhällsintressen af olika natur sådant påkalla. Man kan med skäl påstå att i en kulturstat icke en dag, knappt en timme, förgår, utan att på olika områden det tillfaller den ene eller andre oförvållade vinster eller förmåner, som uppkomma på grund af statslifvets utveckling, på grund af konjunkturvexlingar eller af andra skäl. Här har redan påpekats hvad som sker beträffande jernvägsanläggningar och annat, som kommer under rubriken konjunkturfrågor. Alltså, öfverallt i statslifvet förekomma sådana oförvållade vinster eller förmåner och ingen beklagar sig öfver, att hvarje gång endast en del medborgare kommer i åtnjutande af dessa. Alltså har man icke fog att klaga om äfven jordbruket, der behofvet styrkes, får åtnjuta sådana förmåner. Af denna anledning, således af billighetsskäl och då ju så många mer eller mindre jemförliga fall kunna åberopas i fråga om andra samfundsklasser och näringar, vill jag för min del vara med om att medgifva en sådan afskrifning af grundskatterna, som må finnas billig och behöflig. Således synes mig dessa skäl tala för ett medgifvande i den första punkten.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Beträffande den andra punkten, som afser försvarets stärkande, kan man fatta sig kort, ty der står man inför ett pligtbud, inför en oafvislig pligt, och jag tror detta ords allvarliga maning endast försvagas genom ytterligare utläggning. Står man inför en sådan pligt, måste man se till att denna pligt tillgodoses, och detta utgör skäl nog att yrka bifall till den senare delen af Kongl. Maj:ts proposition.

Oaktadt jag får erkänna, att jag icke riktigt kan se något förnuftigt samband mellan dessa två frågor, men af anförda skäl önskar framgång åt dem hvar för sig, anhåller jag, herr talman, få upprepa mitt tillkännagifvande, att jag kommer att rösta för reservanternas förslag, på sätt herr Rydin yrkat.

Med herr Nyström förenade sig herrar *Lund, Wittrock, Larsson* i Upsala, *Elis Nilsson*.

Herr Bratt: Då jag icke förut kom att fästa uppmärksamheten vid den lilla, men icke oväsentliga distinktion, som förefinnes emellan Kongl. Maj:ts proposition och reservanternes från Första Kammaren förslag, hvilket senare är formelt riktigare, skall jag nu be att få återkalla mitt förra yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och i stället ansluta mig till herr Rydins med fleres yrkande om bifall till reservanternes hemställan.

Herr *Sandwall* instämde häruti.

Herr Sven Nilsson: Herr talman! Det är en rätt egendomlig uppfattning man ibland får höra från talaren på upsalabanken, då

Angående
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

han i kammaren uppträder och tolkar vissa satser. Det är rätt ofta han försökt detta på ett mindre lyckadt sätt och i dag tror jag han misslyckats mest, då han sökt göra gällande den uppfattningen, att då en regeringens ledamot, till och med då en statsminister uppträder och talar från statsrådsbänken i kammaren skall det blott innebära denne ledamots enskilda uppfattning i frågan och icke regeringens. Jag vet icke hvad man skall tro om en sådan uppfattning hos den ärade talaren. Nog torde det vara för kammaren allmänt bekant, att hans excellens statsministern Themptander uttalat de bekanta orden, att grundskatterna vore sekelgamla orättvisor, och att de orden yttrades från statsrådsbänken 1885, då han vid remissen försvarade den då föreliggande kongl. propositionen om grundskatteafskrifning, och ingen har väl hittills förnekat, att de orden uttalades å regeringens vägnar. Hvilken aktning skall man i motsatt fall få om en regering, hvars ledamöter uppträdde annorlunda.

Jag hade verkligen också föreställt mig, att då hans excellens statsministern i dag uppträdde och talade i kammaren om den 1873 beslutade kompromissen i försvars- och grundskattefrågorna och då finansministern uttalade att grundskatterna vore sekelgamla men häfdvunna, detta var på regeringens och icke på egna vägnar de talade, och ingen har väl heller någonsin trott, att de yttranden man får höra från statsrådsbänken skulle uttrycka enskildes meningar, utan regeringens åsichter.

Så i sin helhet torde äfven fortfarande yttrandet år 1885 från statsrådsbänken få tolkas, och det går icke för herr professor Rydin att tumma det på något sätt, yttrandet skall oförtydligt stå till efterverlden som heder för den regering som fans 1885. Jag beklagar blott, om ej samma uppfattning förefinnes hos den nuvarande regeringen, hvilket höres tvivelaktigt.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Rydin: Herr talman, mine herrar! Jag vill blott läsa upp den paragraf i riksdagsordningen, som handlar om statsrådets ställning i riksdagen, när de deltaga i Riksdagens öfverläggningar. Det är den 53:dje och den lyder i hithörande delar så här: "Öti hvardera kammaren ega statsrådets *ledamöter* tillträde, med rättighet att *deltaga i öfverläggningarna*, men ej i besluten, der de ej äro ledamöter af kammaren".

Häri ligger att statsrådets ledamöter hafva rättighet att närvara i riksdagen såsom ledamöter i statsrådet, men därför är det icke sagdt att, då en statsrådsledamot uppträder i en debatt, han skall uttrycka Kongl. Maj:ts tankar. Är detta meningen, då måste han uttryckligen förklara, att det är Kongl. Maj:ts åsigt i saken, som han frambär, och då talar han naturligtvis på regeringens vägnar, men i annat fall blott på egna såsom embetsman och statsrådsledamot, och klart är, att den bristande själfbeherskning, som en statsrådets ledamot kan låta komma sig till last, får icke tillskrifvas Kongl. Maj:t och regeringen.

Chefen för landtförvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman, mine herrar! I denna fråga är nu så mycket sagt å båda sidor, att jag icke har något nytt att anföra, men jag skulle dock med några ord vilja uttala min åsigt. Jag skall icke vidröra den fiansiella sidan af saken, eller att nu för all framtid besluta en ytterligare afskrifning med c:a 2 millioner, utan jag vill hufvudsakligen yttra mig om det af statsutskottet nu bestridda sambandet emellan skattefrågan och värnpligtsfrågan. Alla veta, såsom också här i dag frambällits, att då man för 25 år sedan började arbeta för försvaret, så fann man genast, att hvilken mera ändamålsenlig organisation man än ville gifva försvaret, vare sig det såsom i alla andra länder skulle byggas uteslutande på allmän värnpligt, eller man fortfarande skulle söka så mycket som möjligt bygga på den för oss egendomliga organisationen med stam och beväring, stammen såsom indelt eller värfvad, så blefve en ganska betydlig utsträckning af värnpligten oundgängligt nödvändig. De trettio dagarne kunde man omöjligt nöja sig med, utan det måste blifva mera. Då framhölls på åtskilliga skäl och med mycken styrka af det parti, som nu icke vill hafva något samband mellan de båda frågorna, att om värnpligten skulle utsträckas, så kunde detta icke ske med mindre än att rust- och rotehållarnes skyldighet att anskaffa och underhålla soldater och hästar minskades i mån af värnpligtens utsträckning, och likaså framhölls, att med det samband, hvaruti grundskatterna stodo till roteringsbördan, dessa skatter borde likaledes småningom afskrifvas. Detta betonades också i 1873 års skrifvelse, deri Riksdagen anhöll, att Kongl. Maj:t ville samtidigt framlägga förslag om ett för landet betryggande försvar och om afskrifning af dessa båda skattebördor. Kongl. Maj:t har äfven sökt gå Riksdagens önskningsar till mötes och framlagt det ena förslaget efter det andra, alla naturligtvis omfattande en utsträckning af värnpligten och alla lika naturligt en afskrifning af ifrågavarande skattebördor, men vi veta också alla, att samtliga dessa förslag fallit, då intet af dem kunnat om sig samla rösterna. Först år 1885 togs ett steg till förverkligande af denna kompromiss. Steget var å ena sidan icke så obetydligt, då en tredjedel af skatterna afskrefs, men å den andra, der det gälde försvarets stärkande, kan jag icke säga att steget var så betydande. Ty visserligen fick man en mycket vigtig värnpligtslag, men vapenöfningsarna ökades blott med tolf dagar, och det var icke mycket. Men när sedan Kongl. Maj:t på denna blygsamma bas anser sig böra framlägga ytterligare förslag i samma riktning, då säger utskottet, att detta samband bör icke längre finnas till. Såsom jag kunnat läsa utskottets betänkande, har utskottet instämt uti att det verkligen fins ett samband mellan skatte- och försvarsfrågorna, men förklarar att dessa nu borde skiljas åt, enär detta samband *må hända* vore till lika stor skada för den ena som för den andra frågan och enär, om de skildes åt, *utan tvifvel* större enighet skulle vinnas för lösande af försvarsfrågan. Jag tviflar dock härfpå.

Vidare säger utskottet, att denna sammanlänkning af frågorna kunde bibringa mången den falska föreställning, att den ökade värn-

Angående
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

*Angående
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

pligt, man skulle åtaga sig, vore till icke för försvarets skull, utan för att skaffa hemmansegarne en skattelindring. Jag förstår icke detta, ty icke lära väl hemmansegarne hafva någon fördel af ökad värnpligt, som ju endast afser försvarets stärkande. Men vill man bemöta denna uppfattning, så fins det ett sätt att undgå denna sammanlänkning, nämligen att bevilja utsträckning af värnpligten och uppskjuta skattefrågan. Om detta sätt torde det emellertid icke tjena mycket till att tala, men så länge man icke vill tänka på något sådant, och dertill torde man ju möjligen hafva skäl, så länge torde det vara förklarligt, att Kongl. Maj:t vidhåller den af Riksdagen tvenne gånger uttalade åsigt, att dessa frågor skola vara sammanbundna. Således kan jag icke förstå annat, än att talarens på kristianstadsbänken uppfattning af det naturliga och nödvändiga sammanhanget mellan dessa båda frågor måste stå fast.

Jag skall slutligen be att få säga några ord i anledning af ett par här fälda yttranden, först i fråga om den ökade bördan af roteringen. Jag tror då icke, att man kan säga, att denna börda ökats så mycket, och jag skulle till bevis härfor kunna anföra åtskilliga uppgifter, hvarmed jag dock nu icke vill besvara herrarne.

Vidare har det sagts, att försvaret kan stärkas utan att man behöfver öfvergå till värnpligten. Mycket kan stärka försvaret, men i hvarje fall blir det nödvändigt att stärka det genom en tillökning af värnpligten, en nödvändighet, som jag i dag vid behandlingen af laguskottets betänkande skall söka klargöra, så godt jag kan.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Här har så mycket talats och skrifvits i denna fråga, att jag icke har något nytt att tillägga, men då från flera håll i kammaren rättvisan af såväl motionärernas framställningar som statsuskottets beslut blifvit bestridd, så får jag inlägga en gensaga häremot. Här har många gånger talats om det stora vederlag, som skulle gifvas en viss klass af Sveriges invånare, men det beror på huru man betraktar saken. Det har sagts från statsrådsbänken, att dessa grundskatter äro sekelgamla och häfdvunna, men är det väl säkert, att de äro rättvisa dertför att de äro häfdvunna. Detta beror på hvad sätt de äro tillkomna. Det kan vara tvifvelaktigt i fråga om den ränta, som utgår från de hemman, hvilka blifvit sålda från krono till skatte, men om flertalet af öfriga gårdar eller skatter, som sedermera förvandlats i penningar, om dem lär väl ingen menniska kunna påstå, att de äro rättvisligen tillkomna. Jag skall blott be att få nämna ett enda exempel af de tjoftal som finnas.

Svenska rådet aflät en gång i slutet på 1500-talet en skrifvelse till konungen om upphörande af åtskilliga gårdar äfvensom angående det obilliga sätt, hvarpå de utkräfdes. Då säger konungen i sitt svar, att "om några hjälpgårdar blifvit pålagda utan samsatt råd, så hade det aldrig skett med mindre än hofmarsken först talat derom med kamrerarne, köksmästaren och hofskrifvaren och sedan med otidigt öfverlopp öfvertalat och brukat Kongl. Maj:t till att samtycka till sådana hjälpgårdar." Vill någon påstå, att sådana gårdar rätt-

visligen tillkommit, då de faststälts endast genom en skrivelse från regeringen, utan att någon annan blifvit hörd än riksmarsken och någon hofkamrerare. Då de uppkommit på så sätt, så äro de lika orättvisa, äfven om de äro häfdvunna. Under sådana förhållanden kan jag icke se annat, än att Riksdagen handlar rätt och klokt, om den en gång söker jemka ut dessa missförhållanden, som i så många år skilt samhällsklasserna från hvarandra.

Jag skall icke vidare uppehålla tiden, utan ber blott att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! Hvarje gång denna fråga förekommit inom riksdagen och kamrarna, har det väckt min synnerliga förvåning, att så många finnas, hvilka envist sätta sig emot afskrifningen af grundskatter och indelningsverk. Det är ej blott inom Första Kammaren sådant sker, utan äfven åtskilliga i Andra Kammaren uppträda deremot. Det hjälper icke, att man för dem framhåller och bevisar, att skatterna uppkommit på orättvist sätt. Det hjälper icke heller att framlägga för dem, såsom utskottet här gjort, huru dessa skatter, enligt den utredning skatteregleringskomitén gjort, trycka olika på landets invånare. Det synes der, såsom af vice talmannen blifvit påpekadt, att för hvarje 1,000 kronors taxeringsvärde utgjordes i medeltal 1878 af städernas bevillingsskyldiga fastigheter 57 öre, af frälsesegendomar i allmänhet 2 kronor 90 öre och för säterier och ladugårdar 61 öre, under det skatten, lika beräknad, utgjorde för skattehemmanen 7 kronor 79 öre. Det synes mig som att sådana skäl skulle kunna tala för och verkligen öfvertyga de personer, som äro motståndare till denna skattereglering, att en rättvisare skattefördelning vore både nödvändig och berättigad. Det är med ännu större förvåning man ser, att stadsrepresentanterna uppträda och tala om, huru man i städerna har tomtören och åtskilliga pålagor, samt påstå att en grundskatteafskrifning skulle vara en stor skänk åt landtbrukarne. Detta framhölls af en kamrat å malmöbanken, som sade: hvad skulle man tänka om oss, om vi begärde en afskrifning af tomtören? Jag vill icke vidare yttra mig härom, utan endast hemställa: hvad skulle städernas invånare säga, om de industriella näringarna, som på senare tider tillkommit i städerna, icke ville taga del i de afgifter och skatter, som utgå af städerna? Då skatten lades å jorden, funnos inga andra beskattningsföremål att lägga den på. Nu åter finnes på landet en otalig mängd industriella anläggningar. Man har både skäl och rätt att fordra, det dessa deltaga såväl i landets försvar som i dess skatter och annat dylikt. Men man kan icke förmå dem dertill. Det är samma förhållande som om de industriella anläggningarna i städerna skulle vägra att deltaga i städernas utgifter.

Jag ber att få påminna om de fördelar, som förunnats städerna lika väl som landtbrukarne af lindringen i roteringen. Städerna hafva sina båtsmän, och afskrifningen i roteringsbördan har ju i lika grad kommit dem till godo. Jag ber äfven att få påminna om en annan sak. Enligt kongl. brefvet den 21 september 1839ingo städerna

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

kostnaden för sin skyldighet att hålla båtsmän bättre fördelad än förut varit fallet. Den båtsmansrotering, som ålåg städerna sjelfva och stadsjordarne, misshagade städerna, och de ansågo att äfven andra beskattningsföremål borde deltaga häri. De ingingo till Kongl. Maj:t med begäran härom, och i nämnda kongl. bref blef den märkliga bestämmelsen till städernas fördel gjord, att icke endast den oroterade jorden, som förut varit fri från att ingå och deltaga i besvären, utan äfven hus, tomter och borgerliga näringar och yrken skulle deri deltaga. Således är det icke den ursprungliga roteringskyldiga jorden i städerna, som numera ensamt har att fullgöra den båtsmansroteringskyldighet, som ålåg städerna, utan äfven den oroterade jorden, husen, tomterna och de borgerliga näringarna deltaga deri. Och det oaktadt genom kongl. bref den 11 juli 1780 var bestämdt, att skyldigheten ålåg ensamt jorden. Då Kongl. Maj:t utfärdade först berörda resolution, sade han bland annat, att det var med billighet och rättvisa förändradt att nämnda beskattningsföremål komme att deltaga i besvären. Under nämnda förhållanden synes det mig mycket förvånande, att samma rättigheter, som städerna sålunda för mer än 50 år tillbaka erhöllo, dem vill man nu neka landsbygden. Det är städernas representanter, som i första rummet uppträda och tala om den stora skänk, man skulle gifva jordbrukarne. Jag ber att få upplysa, det jag icke har någon egendom, som är vidare besvärad af dylika skatter, och för mig skulle afskrifningen följaktligen icke medföra några större fördelar. Jag kan deraf icke vänta mig någon vidare fördel än hvilken stadsrepresentant som helst. Men jag anser afskrifningen rättvis. Är det under dessa förhållanden rätt att kasta oss i ansigtet talet om stora eftergifter. Jag för min del tror icke, att dessa eftergifter hafva något synnerligt stort värde eller någon större inverkan på de egendommar, som komma i åtnjutande deraf. Hvert år utsträckas nemligen anspråken på dessa rust- och rotehållares skyldigheter hvad såväl hästens som karlens tienstgöring angår. Skola dessa anspråk fortgå, så skall man inom icke så långt aflägsen framtid komma derhän, att rust- och rotehållare få betala lika mycket med en afskrifning af 30 procent, som de förut gjort. Summan kommer att blifva lika stor, om vi icke uppnå det resultat, att vi få utgifterna fixerade. Komma vi derhän, må det då blifva en afskrifning af 10 eller 5 procent, det blir i allt fall en verklig lindring. Men så länge besvären icke äro fixa, blir det hela ett tomt spegelfäkteri, som icke betyder något.

Jag skall icke vidare yttra mig och upptaga kammarens tid, utan anhåller, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar Nilsson i Skärhus, Andersson i Örstorps, Lasse Jönsson, Truedsson, Sjöberg, Olsson i Ornakärr, Holm, Erikson i Myckelgård, Carlson i Nysäter, Ersson i Vestlandaholm, Erikson i Bjersby.

Herr Olsson i Sörnäs: Herr talman! Då jag icke varit i tillfälle underskrifva någon af de i ämnet väckta motionerna, så anser jag det vara min pligt att gifva till känna, att jag på de skäl, som äro

anförda uti af herrar H. Andersson m. fl. väckta motioner och deröfver nu föredragna utskottsbetänkande, få instämman uti det slut, hvartill utskottet kommit.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Med anledning af det sista yttrandet af representanten på upsalabänken skall jag be att få yttra blott ett par ord. Han ansåg det vara behöfligt för sin mening att uppläsa en paragraf i grundlagen. Jag tror att detta var alldeles öfverflödigt, emedan kammaren lär noggsamt känna till densamma utan att låta sig derom påminna; men det förunderliga i saken är, att han i dag tolkar denna paragraf på annat sätt än vid andra tillfällen egt rum. Kammaren har sig nog bekant, att professor Rydin mången gång förut, då någon af statsrådets ledamöter uppträdde i kammaren och försvarat kongl. förslag, sagt, att när han nu hört regeringens mening uttalas, så yrkade han bifall till regeringens förslag, och jag undrar verkligen om uttalanden från statsrådsbänken kunna tolkas på annat sätt än som talaren förut tolkat dem, nemligen så som om de kommo från regeringen i sin helhet. Det vore beklagligt om så icke vore förhållandet, ty jag föreställer mig att ett statsråd icke gerna skulle kunna från statsrådsbänken uttala en helt och hållet motsatt uppfattning mot de öfriga ledamöterna i regeringen, såvida ej hvarje ledamot skulle få anses hafva hvar sin mening. Jag tror således fortfarande, att den uppfattning jag har om att de yttranden, som uttalas från statsrådsbänken, få anses som regeringens gemensamma mening, är fullkomligt riktig.

Herr Bergendahl: Jag skall inskränka mig till att förena mig med dem, som yrka bifall till statsutskottets utlåtande i denna punkt.

Herrar *Lundström* och *Hansson* i Solberga instämde i detta anförande.

Herr Janson i Carlshed: Önskan att försvara fosterlandet tror jag icke skulle här i kammaren möta något motstånd, om tiden derför vore inne. Men att göra det på den grund, som nu föreslagits, det kan jag icke vara med om, ty jag anser icke att en kompromiss-öfverenskommelse, baserad på denna grund, kan vara riktig och lämplig. Jag hade för min del trott, att förslag om grundskatteafskrifning skulle framkommit från regeringen och Kongl. Maj:t i år, men så har icke skett annat än i samband med fordran på vederlag. Om man väckt motion om afskrifning af till exempel fem procent i år med fortsättning under de följande åren, skulle jag helst hafva röstat för ett sådant förslag. Jag skall emellertid vara med om att gå in på det af utskottet fattade beslut om en afskrifning af 20 procent på en gång, ehuru jag icke tror, att det har någon synnerlig utsigt att gå igenom.

Herr Dahn: Herr talman! Jag skall anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag begärde egentligen ordet för att inlägga en gensaga mot herr Nyströms yttrande, då han förnekade, att nuvarande innehafvare af den med grundskatter betungade jorden skulle

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts)

vara deras rättsinnehafvare, som först fingo dessa grundskatter pålagda. Det är tydligt att de, som närmast köpte jorden efter dem, som fingo skatterna pålagda, köpte den med allt hvad dertill hörde och lagligen tillvinnas kunde. Således äfven med hopp att kunna blifva qvitt en orättvis skatt. Detta hopp kunde icke vara ringa, ty en stor del af grundskatterna pålades dels i form af bevilling för ett eller annat år, dels ock för visst ändamål, såsom polska landtåggården; således var hoppet ganska stort, och den nye innehafvaren inträdde i den gamles rätt. Det kunde dessutom mycket väl hända, att vid försäljning priset bestämdes under förhoppning, att man skulle blifva qvitt en tunga, som ansågs tillfällig. Sedan hafva dessa gårdar gått undan för undan antingen i arf eller genom försäljning till nuvarande innehafvarne. Föregående innehafvaren har alltid öfverlätit och försålt egendomen med allt hvad dertill hörde och lagligen tillvinnas kunde och afhändt sig och sina ärfvtliga rättsinnehafvare all framtida rätt eller anspråk på densamma.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Svensson i Rydaholm: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Jag föreställer mig, att då frågan om grundskatteafskrifning är före, borde det ordnas så, att all jord blefve lika beskattad. Men så har hittills icke skett. Skattefråsehemma intaga en undantagsställning och erhålla icke någon lindring genom den ifrågasatta skatteafskrifningen, och det oakadt de äro i samma ställning som andra hemma och blott derigenom skilja sig från dem, att räntan är i enskild mans hand. Detta betyder väl intet, då räntan genom byte eller gäfvu utgått från kronan. Men om det skall fortgå på detta sätt, kommer en del hemma att finnas, som blott få pålagor och icke den ringaste lindring, ehuru de intaga samma ställning som andra hemma. Jag anser detta vara orättvist. Här har varit tal om grundskatternas tillkomst och ställning. Jag är af den mening, att, alldenstund de hemma, som pålades dessa skatter, hafva öfvergått antingen genom arf, byte eller köp till de nuvarande egarne, desse senare hafva samma rätt till hemma som de, hvilka egde dem då skatterna pålades. Återstår då att tillse, huruvida skatten är rättmätigt tillkommen eller icke, huruvida den antogs för all framtid eller blott för tillfället. Derom hafva vi genom skatteregleringskomiténs utredning sett, att t. ex. den s. k. landtåggården tillkom såsom en tillfällig gård under ett visst krig, om jag icke missminner mig mot Polen, för att sedermera upphöra, när kriget afslutats. Kriget tog slut, men skatten blef kvar. Alla klagade emellertid öfver dess tyngd, och då — det var visst under konung Gustaf II Adolfs tid — sammankallades en s. k. herredag, der frågan kom före. Men på den herredagen beslutade man, att eftersom skatten utgått så länge och redan var i kronans jordebok införd, skulle den äfven framdeles utgå: Jag vill framställa till herrarne den frågan: är en sådan skatt rättvis? Hvad åter indelningsverket beträffar, så veta vi att, då knekte-

kontrakten under Karl den elfte uppgjordes, man i dem särskildt insatt, att allmogen skulle vare fri från all vidare utskrifning. Huru har nu detta vilkor från regeringens sida blifvit uppfyllt? Jo, när beväringssinrättningen 1812 infördes, blefvo hemmansegarne lika väl som alla andra underkastade den utskrifningen.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

På dessa grunder kan jag icke finna, att det vore det ringaste orättvist, om grundskatterna eller åtminstone en del af dem, särskildt landtågsgården och indelningsverket, afskrefves. Jag anser en sådan afskrifning icke såsom en skänk, jag anser att det är en rättighet för jordegarne att befrias från dylika bördor.

Herr Lyttkens: Jag hade till en början icke ämnat yttra mig i denna fråga. För mig vore det visserligen ganska kärt, om grundskatterna blefve ytterligare afskrifna. Men då här uttalats löften, att, om endast grundskatterna blefve afskrifna, man vore villig att antaga hvilken arméorganisation som helst, som möjligen kunde framläggas, och jag icke genom min tystnad velat gifva anledning till den förmodan, att jag skulle vilja acceptera sådana löften, har jag begärt ordet. Jag tror, att under dessa tider af betryck, då svårigheter förefinnas i så många afseenden, och då dessutom ett visst missnöje råder bland de arbetande klasserna, det skulle åstadkomma vida mera ondt, i fall nu en tillökning i värnpligten komme till stånd. För öfrigt äro kostnaderna för värnpligtens vidare utsträckning större, än att de skulle kunna ersättas genom denna lilla afskrifning af grundskatterna. Jag har velat yttra detta, på det man icke måtte tro, att jag för min del velat gifva något tyst medgifvande till värnpligtsbördans ökande.

Herr *Gyllensvärd* förklarade sig instämma med Herr Lyttkens.

Herr Andersson i Lyckorna: Herr talman, mine herrar! Här har blifvit sagdt, att, i fall vi skulle få den föreslagna 20 procents afskrifningen, detta skulle vara en skänk åt oss. Men, mine herrar, en sådan uppfattning kan jag för min del ej vara med om. Tvärtom tror jag, att det skulle blifva blott en erskänsla för den tunga, som så länge tåligt burits och burits med hopp om dess någon gång blifvande verkliga aflyftande, hvilket ju länge varit ett önskemål för oss, som varit derutaf tyngda.

Man har vidare sagt, att denna skatt, till följd af sin urgamla tillkomst och de många år, under hvilka den utgått, öfvergått till häfd. Må vara. Men om dessa bördor — såsom ju rättvist varit — aflyftats, när de krigiska oroligheter, för hvilkas skull de tillkommit, blifvit stillade, så att de som då buro dessa bördor blifvit derifrån befriade, då skulle icke denna "urgamla häfd" blifvit så mycket omtalad.

För öfrigt skall jag inskränka mig till att blott gifva till känna, att jag kommer att rösta för bifall till statsutskottets förslag i förevarande fråga.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade följande yrkanden framstälts: 1:o) på bifall till utskottets hemställan; 2:o) på afslag å

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

nämnda hemställen och bifall i stället till den af herrar grefve Sparre m. fl. vid utlåtandet fogade reservation och 3:o) på afslag å så väl utskottets hemställen som Kongl. Maj:ts proposition och de i ämnet väckta motionerna. Herr talmannen gaf proposition å hvar och ett af dessa yrkanden och förklarade propositionen på bifall till utskottets hemställen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I följd häraf upptog herr talmannen för bestämmande af kontrapropositionen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till herr grefve Sparres m. fl:s reservation nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i fråga om kontraproposition åskades votering, i anledning hvaraf nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den som till kontraproposition i hufvudvoteringen om punkten A) i statsutskottets utlåtande n:o 25 antager yrkandet om bifall till den vid punkten af herr grefve G. Sparre m. fl. afgifna reservationen, röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om afslag å så väl utskottets nämnda hemställen som Kongl. Maj:ts proposition och de i utskottets hemställen omförmälda motionerna.

I denna votering röstade 80 ledamöter ja men 133 nej; och erhö alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt under punkten A) i utlåtandet n:o 25, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit så väl utskottets hemställen som Kongl. Maj:ts proposition och de i utskottets hemställen omförmälda motionerna.

Hufvudvoteringen utföll med 136 ja och 75 nej; varande sålunda utskottets hemställen af kammaren bifallen.

Punkten B.

Bifölls.

§ 6.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 26 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 6 och 9 §§ i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 äfvensom inom riksdagen väckta förslag i samma ämne.

Punkten A. och B.

Biföllos.

Punkten C.

Mom. 1.

Biföllos.

Mom. 2.

I motion n:o 154 inom Andra Kammaren hade herr *J. Anderson* i Tenhult föreslagit: att Riksdagen, till godtgörande af hvad vederbörande för innevarande och nästa år finge utgöra utöfver den vid indelningsverkets tillkomst åtagna rustnings- och roteringskyldigheten, ville anvisa ett förslagsanslag af 1,500,000 kronor för innevarande år och ett lika belopp för år 1891, men hemställde utskottet, under förevarande moment, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Motionären, herr *Anderson* i Tenhult, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening, begärde ordet och yttrade: Inom den afdelning af statsutskottet, som i första hand haft grundskatte- samt rustnings- och roteringsfrågan till behandling, hade förslag till betänkande afgifvits såväl å herr *Sven Nilssons* som herr *Linds* med fleres motioner. Då frågan förekom till behandling inom statsutskottets plenum, utbröts emellertid ur betänkandet den del af detsamma, som rörde dessa två motioner. Dessa två motioner innehålla, såsom vi veta, förslag eller begäran att frågan om rustnings- och roteringsbesvären skulle fixeras. En annan motion har jemväl blifvit väckt inom denna kammare i ungefär samma syfte af herr major *Bratt*, men denna senare har ännu icke inom statsutskottet företagits till behandling. Vid sådant förhållande, och då dessa 3 motioner i väsentlig mån sammanfalla med den af mig väckta motion, så tillåter jag mig hemställa och yrka, att ärendet under den nu föredragna punkten, n:o 2 C, måtte till utskottet återförvisas.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets hemställan och derefter på ärendets återförvisande till utskottet; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Herr *Anderson* i Tenhult begärde emellertid votering, hvilken ock försiggick i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt under *mom. 2* i punkten C af utlåtandet n:o 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är detta moment af kammaren till utskottet återförvisadt.

Sammanräkningen af rösterna visade 135 ja mot 57 nej; hvadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,47 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Lördagen den 1 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*

Till behandling företogs lagutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckt motion om ett förklarande rörande tillämpningen af samma proposition.

I aflåten proposition af den 11 sistlidne januari hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen *dels* att, för den händelse Riksdagen komme att godkänna Kongl. Maj:ts samma dag aflåtna propositioner angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter och, jemte annat, sådan ändring i 1 och 6 §§ af lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, att lindringen skulle från och med år 1891 utgå med 40 procent, jemväl besluta ändrad lydelse af

1, 3 och 6 §§, 27 § 1 mom. och 52 § af värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels ock att § 13 mom. 2 i nämnda lag måtte utgå samt i sammanhang dermed mom. 3 af samma § erhålla ordningsnumret 2, äfvensom att 12 § 2 mom., 14, 17, 19, 22 och 26 §§ samt 33 § 3 mom. och 34 § af berörda lag måtte erhålla i vissa delar förändrad lydelse.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

I sammanhang med ofvan omförmälda proposition hade lagutskottet till behandling förehått en inom Andra Kammaren af herr *A. M. Lundberg* afgifven och af nämnda kammare till lagutskottet hänvisad motion, n:o 179, hvari föreslagits,

“att, så vida Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 3, 6, 27, 34 och 52 §§ i värnpligtslagen den 5 juni 1885 af Riksdagen godkännes, i sammanhang dermed måtte förklaras, att samma förändringar icke afse dem, som före innevarande års slut inträdt i beväringåldern eller fyllt tjuguet år.”

Utskottet hemställde i föreliggande utlåtande:

1) att ifrågavarande proposition, i hvad den afsåge uteslutande af § 13 mom. 2, ändradt ordningsnummer å mom. 3 af samma § äfvensom ändrad lydelse af § 12 mom. 2, §§ 14, 17, 19, 22 och 26 samt § 33 mom. 3 och § 34 af värnpligtslagen, måtte af Riksdagen bifallas;

2) att — för den händelse Riksdagen komme att godkänna Kongl. Maj:ts i propositioner den 11 januari 1890 gjorda framställningar angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt sådan ändring i §§ 1 och 6 af lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, att lindringen skulle från och med år 1891 utgå med 40 procent — nu ifrågavarande proposition, jemväl i hvad den afsåge ändrad lydelse af §§ 1, 3 och 6, § 27 mom. 1 och § 52 af värnpligtslagen, måtte af Riksdagen bifallas; samt

3) att herr *Lundberg*s motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot utskottets hemställan i 1:a och 2:a punkterna hade reservationer anmälts:

af herrar *J. Smedberg*, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *C. Persson* i Stallerhult och *A. Nilsson* i Rinkaby;

af herr *A. Göransson*;

samt emot den i 2:a punkten gjorda hemställan

af herr *O. W. Redelius*.

Herr *Smedberg*, hvilken anmält sig vilja afgifva förslag i fråga om föredragningsättet, erhöll ordet och yttrade: Jag hemställer, att kammaren först måtte fatta beslut angående punkten 2 af detta betänkande, att derefter punkten 3 måtte föredragas och att derefter punkten 1 företages till behandling paragrafvis, så att särskilda beslut fattas beträffande hvarje §.

Hvad herr *Smedberg* sålunda föreslagit bifölls af kammaren. I följd häraf skedde nu först föredragning af *punkten 2*; och anförde dervid:

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Efter den utgång, som frågan om nedsättning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären i dag fått i Första Kammaren, skall jag, utan att vidare upptaga kammarens tid, helt enkelt yrka afslag på så väl den föredragna punkten som de öfriga punkterna i detta betänkande.

Herr Sven Nilsson: Äfven jag anhåller om afslag på det föreliggande lagförslaget. Om den meddelade upplysningen, att Första Kammaren afslagit frågan om lindring i rustnings- och roteringsbesvären samt afskrifning af grundskatterna, är riktig, kan det icke vara tvifvel underkastadt, att icke det nu föreliggande förslaget till vissa ändringar i värnpligtslagen äfven bör afslås. Jag anser för min del att förslaget i alla fall bort förkastas, då det icke nu kan vara möjligt att genomdrifva en ökning af värnpligten, sedan man lagt skatt på nästan alla lifsförnödenheter och sålunda fördyrat lifsmedlen, i synnerhet för de orepresenterade och arbetande klasserna, utan att man vill gifva åt dem det ringaste vederlag. Under sådana förhållanden skall det aldrig lyckas att genomdrifva en ökning i värnpligten utan att man på samma gång gifver dessa klasser något vederlag, hvarmed de kunna vara betjenta, och därför hyser jag också fortfarande den åsigt, att det blir nödvändigt att få ett fullständigt förslag om skatteafskrifning i sammanhang med försvarsväsendets ordnande framlagdt, hvarvid en sådan fråga kan tagas i öfvervägande och, i händelse man dervid skulle finna en ökad värnpligt vara af behovet påkallad, på samma gång afgöra, hvilken ersättning dertför bör lemnas de värnpligtige, d. v. s. arbetarne, då förslag derom bör i sådant fall framläggas i sammanhang med värnpligtsförslaget.

Detta synes mig vara mera lämpligt än att på de partiella reformernas väg söka genomföra den allmänna värnpligten, som endast väcker onödig oro och bekymmer bland arbetarebefolkningen, hvarje gång den framlägges.

Jag anhåller om afslag på hela lagförslaget.

Häruti instämde herrar *Bruce, Olson* i Stensdalen, *Andersson* i Upsal, *Olsson* i Kyrkebol, *Andersson* i Baggböle, *Bromée, Ersson* i Vestlandaholm och *Benjtsen* i Gullåkra.

Herr Smedberg yttrade: Mot denna punkt 2 af lagutskottets förslag har jag, såsom af betänkandet synes, jemte flere andra anmält min reservation, och jag torde sålunda endast behöfva hänvisa till densamma. Jag tror till och med, att det nu icke är nödigt att yrka afslag på denna punkt, ty hvad deri föreslås är helt och hållet förfallet genom Första Kammarens beslut i grundskattefrågan. Lagutskottets förslag i detta fall gäller nemligen endast för den händelse Riksdagen godkänner Kongl. Maj:ts propositioner den 11 januari 1890 angående nedsättning i grundskatter samt lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Nu har, enligt hvad som uppgifvits, Första Kam-maren afslagit denna Kongl. Maj:ts proposition, och dermed är också

denna punkt i lagutskottets förslag, hvilken afsåg en ökning af beväringens tienstgöringstid och öfningsdagarne, förfallen.

Jag tillåter mig emellertid att nu yrka afslag på denna punkt.

Herr *Jonsson* i Myre förenade sig med herr *Smedberg*.

Herr *Ryding*: Det förefaller mig, som om kammaren knappast vore i tillfälle att ingå i pröfning af nu föreliggande lagförslag. Det är framställt af Kongl. Maj:t endast under förutsättning, att Riksdagen skulle godkänna de samtidigt aflättna nådiga propositionerna angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt lindring i rustnings- och roteringsbesvären, men, såsom känt är, har nu Första Kammaren afslagit dessa framställningar af Kongl. Maj:t; och då härigenom sjelfva förutsättningen för ifrågavarande lagförslag förfallit, kan ju kammaren icke bifalla detsamma och följaktligen ej heller afslå det, enär afslag lika väl som bifall förutsätter en föregående pröfning. På denna grund, och då ett afslag dessutom synes mig vara ett onödigt hårdt svar på den kongl. propositionen, hemställer jag, att vid den utgång, som grundskattefrågan fått, frågan om föreliggande lagförslag må af kammaren förklaras hafva förfallit.

Med herr *Ryding* instämde herr *Pehrson* i Törneryd.

Herr *Lilienberg*: Jag vill endast säga, att just ett sådant beslut, som den siste talaren föreslagit, innan man fått officiell under rättelse om hvad som förefallit i Första Kammaren, icke kan vara lämpligt. Jag har väl hört *sägas*, att ett sådant beslut, som den föregående talaren afsåg, blifvit af Första Kammaren fattadt, men det föreligger ingen officiell bekräftelse derå. Det har endast varit det jag velat nämna.

Härmed var öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 5.

Bifölls.

I fråga om *punkten 1*, som härefter föredrogs, anförde

Herr *Smedberg*: Till denna punkt ber jag att få yrka bifall med undantag af den del deraf, som angår § 34 i värnpliktslagen. De förändringar, som i flera paragrafer i värnpliktslagen äro uppräknade i denna punkt, innehålla väsentliga förbättringar i gällande lag, och man bör icke kasta bort en sådan förbättring. Jag tillåter mig därför yrka bifall till förevarande punkt på det sätt, att denna må intaga orden "och § 34"; ty denna §, som afser att de vid universitet eller annan statens högskola studerande skulle längre än andra kvarstå i beväringen, nemligen till och med 32 års ålder, innefattar således en ny tunga, om hvars påläggande jag icke vill vara med.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.*
(Forts.)

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Då, såsom den siste talaren nämnde, åtskilliga af dessa §§ hafva en viss vikt, tror jag, att det vore en fördel, om kamraren bifölle de föreslagna förändringarna. 12 §, som afser personer inskrifna å sjömanshus, innehåller nu, att sådana personer skola inskrivas i det kompaniömråde, inom hvilket sjömanshuset är beläget, men det händer, att många, utan kunskap härom, inskriva sig der de äro mantalsskrifna och sålunda blifva dubbelskrifna och bötfälda för bristande inställelse på rätt ställe samt räknade två gånger i listorna. Det skulle därför bidraga till att reda ut saken, om det blefve bestämdt, att dessa personer i likhet med alla andra blefve inskrifna der de äro mantalsskrifna. 14 §:s nu föreslagna lydelse står härmed i sammanhang.

17 § handlar derom, att de värnpliktige skulle kunna få ännu ett års uppskof, när de det behöfva af särskilda skäl. Denna § är kringgårdad med så många försigtighetsregler, att den icke bör kunna missbrukas, så att dermed vore allt en stor fördel vunnen. Hvad förändringen i 19 § angår, afser den, att de, som intagas till specialvapnen, i stället för att blott antecknas af inskrifningsnämnden, hvars förslag sedan underställes inskrifningsrevisionen, skulle blifva definitivt uttagna af inskrifningsnämnden. Om nu nämnden antecknar 55 man för att hafva 5 i reserv, men revisionen skulle uttaga allenast 50, så blir det 5 öfver. Härigenom uppstår en stor olägenhet för dem, som en gång af nämnden blifvit antecknade till ett specialvapen, men sedermera uteslutas af revisionen, men som sjelfva kanske icke veta detta.

Men det finnes ännu ett annat skäl, hvarför en ändring häri bör ske, och det är det, att inskrifningsnämnden slutar sitt arbete 14 dagar tidigare än inskrifningsrevisionen, och genom bifall till hvad häri föreslagits skulle därför rullföringen kunna afslutas förr än nu, hvarigenom man åter skulle kunna börja bevaringsöfningarna tidigare och sluta dem förr än hittills varit fallet. Ty nu skjutas de fram något för långt. Det torde därför vara skäl att bifalla denna punkt.

Hvad slutligen angår § 34, säger man, att det blir oegentligt, att en större börda lägges på somliga än på andra. Man kan ju ock säga, att denna större börda lägges på den högre bildningen, och denna bör ett fattigt land hålla så högt den kan. Man hvad denna börda beträffar, är den i sjelfva verket under fredstid så godt som ingen, ty för skriffkunniga personer är det en småsak att ett par gånger om året skriftligen uppgifva sin adress. Under krigstid blir det dock annorlunda; då skola de under 4 till och med 6 år ställa sig till krigsstyrelsens disposition, dock i allmänhet icke för att gå i första ledet såsom stridande, utan bakom detta såsom icke stridande, d. v. s. såsom läkare, veterinärer, kassörer eller räkenskapsförare, med ett ord i de branscher, som de eljest i sitt privata lif tillhöra. Ser man efter huru det i detta afseende tillgår i andra land, finner man, att intet land anser sig hafva råd att i fred underhålla en stor civil militärpersonal, utan att i alla land uttages denna på grund af värnpligtslagen. Det mest lärorika land i detta fall är Schweiz, som icke öfvar sina trupper särdeles mycket, men deremot på ett utmärkt sätt ordnat

de civilmilitära befattningarna, till hvilka man tager ut personalen, på grund af värnpligtslagen, bland dem, som skött motsvarande saker under fredstiden. Det är väl icke för mycket, om landet till dessa personer, som genom sin högre bildning fått fullt klart för sig fäderneslandets fara, säger: under fredens lugn har jag uppoffrat mycket för eder för att skaffa er bildning; nu i farans stund har jag icke råd att köpa edra tjänster, men jag begär, att ni för mig skall uppoffra icke lifvet utan endast något af eder tid.

Jag hemställer på grund af hvad jag nu yttrat, att kammaren ville bifalla äfven § 34, sådan Kongl. Maj:t föreslagit densamma.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Såsom herrarne se af betänkan- det, har äfven jag reserverat mig mot utskottets förslag i denna punkt, i hvad det afser förändringar af §§ 1, 3, 6, 27, 34 och 52. De öf- riga föreslagna förändringarna har jag ansett mig skyldig biträda, enär derigenom skulle beredas en fördel för dem, som deraf beröras. I 34 § är deremot förhållandet helt annorlunda; här skulle göras ett undantagsstadgande för den studerande ungdomen vid statens hög- skolor. Vi hafva åter i dag stridt om oegentligheters borttagande. Jag vill nu för min del motsätta mig oegentligheters införande, ty detta skulle sannolikt en gång komma att leda till stridigheter. Ge- nom bifall till förslaget skulle den studerande ungdomen icke blott komma att stå i en annan ställning än den icke studerande ungdomen, utan äfven blifva olikstäld sins emellan. I 34 § heter det nemligen:

“Den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller såsom elev vid annan statens högskola, tillhör likaledes beväringen intill utgången af det år, hvarunder han fyller trettio två år.”

Men nu finnes, utom statens högskolor, en högskola i Stockholm, och snart torde det blifva en högskola i Göteborg. Ingendera af dessa är statens. Den ungdom, som vistas der, skulle sålunda komma att stå utanför de här föreslagna bestämmelserna, och detta kan jag för min del icke godkänna. Därför skall jag instämma med herr Smed- berg och yrka afslag å den föreslagna förändringen af 34 §.

Herr Erickson i Bjersby: Jag skall nu icke ingå i pröfning, huruvida den förändring af värnpligtslagen, som föreslagits i denna punkt, är en förbättring i lagen eller icke med den utgång, grund- skattefrågan i dag fått, och sådan situationen nu är, skall jag i alla fall yrka afslag på alltsammans. Har Riksdagen år 1885 gifvit ut den bästa trumf, den haft på hand för genomdrivande af grundskatternas afskrifning samt rustnings- och roteringsbesvärens aflyftande från de nu ensamt rustnings- och roteringskyldige, böra vi väl söka behålla någon sådan kvar. Jag yrkar afslag.

Herr Sven Nilsson: Det må vara, att det kan ligga någon förbättring i de nu föredragna förslagen, men jag undrar likväl, om det icke är skäl att låta anstå härmed, till dess äfven andra förbätt-

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

ringar ifrågakomma, som äro, enligt mitt förmenande, ännu mera behöfliga än de nu ifrågavarande. Vi veta, att det redan nu är synnerligen svårt att redovisa de beväringsskyldige, samt att dessa hafva svårt att göra sin anmälan så, att de slippa ifrån böter. Jag kan visserligen icke nu uppgifva, huru många värnpligtige årligen ålagts böter för försummelse att vederbörligen anmäla sin vistelseort, men jag vet att detta antal är mycket stort och jag tror att denna skyldighet skulle göras lättare för dem, om man stälde så till, att de sluppe göra långa resor eller besväras med skrifveri, som de ej förstå, utan de kunde helt enkelt anmäla sig hos vederbörande kommunalnämnsordförande eller annan lämplig persou, hvar i sin kommun, som finge med inskrifningen att göra. De uppsamlade uppgifterna kunde sedermera öfversändas till någon af befälet, som kunde fullständiga uppgifterna. Derigenom kunde man förekomma en väsentlig del af de försummelser, som nu ligga de värnpligtige till last och göra värnpligten i högre grad än annars förhatlig. Då vi må hända redan till nästa Riksdag kunna vänta ett nytt förslag till försvarets ordnande, torde väl äfven de nu föreslagna förändringarna i värnpligtslagen kunna till dess anstå. Det kan då vara tids nog att tala om de förslag, som nu föreligga, och jag skulle önska, att regeringen då ville taga i öfvervägande, huruvida icke någon lättnad jemväl kunde beredas de värnpligtige i fråga om deras anmälan och redovisning.

Jag anhåller om afslag å utskottets förslag.

Herr Werner: Då detta förslag icke försakar någon särskild utgift för staten, får jag förorda bifall till detsamma. Här afses endast ett förtydligande eller förbättrande af det nuvarande tillståndet. Så är fallet med t. ex. § 12, mom. 2, som gäller de i sjömanshusens register inskrifne värnpligtige, och samma är förhållandet med §§ 14, 13, 19 m. fl.

Nu några ord särskildt om 34 §. För mig ställer sig denna sak temligen tydlig. Jag anser nemligen, att då staten gör uppoffringar för att bereda högre bildning åt en viss klass af samhällets medlemmar, bör staten också ega rätt pålägga denna klass motsvarande skyldigheter. Derför finnes icke något orättvist i den ökade värnpligt, som pålägges dem och som består deri, att den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitetet eller såsom elev vid annan statens högskola, skall tillhöra beväringen intill utgången af det år, hvarunder han fyller 32 år. Jag anser detta fullt riktigt; ty om en klass får större fördelar än andra, så bör den också hafva ökade skyldigheter. Vi veta ju, huru staten nästan hvarje år gifver ökade anslag till våra läroverk, och då är det väl icke för mycket, om staten har några större fordringar på dem, som få godt häraf, än på andra.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Styffe*, *De Laval*, *Östberg* och *Larsson* i Upsala instämde med Herr Werner.

Herr Lasse Jönsson: Jag är af motsatt åsigt mot den siste talaren. Då rättighet till friköpning år 1872 upphört för de värnpligtige, torde det vara rättvist, att hvarje svensk man har samma skyldighet i detta afseende. Vi minnas ju, hvilken ovilja det väckte vid senaste riksdag, när man fick reda på, att regeringen ålagt skogsstatens tjänstemän och eleverna vid skogsinstitutet större värnpligt än öfrige. Skola vi nu rubba likställigheten i detta fall och lägga större bördor på somliga, hvar skola vi då stanna? Jag anser, att detta vore en farlig väg att beträda. Jag håller före, att man bör hålla på föreskriften i första paragrafen af värnpligtslagen, nemligen att hvarje svensk man bör hafva samma skyldighet i afseende å värnpligten, och jag yrkar därför ovilkorligen afslag.

Då man nu genom Första Kammarens beslut icke kan hysa förhoppning om de stora frågornas lösning vid denna riksdag, anser jag i likhet med herr Sven Nilsson bäst att låta allt sammans vara som det är. Det är icke heller mera brådskande med förevarande sak, än att den kan hvila, tills man får ett helt nytt förslag, hvilket ju icke kan dröja länge.

Jag yrkar, som sagdt, afslag på punkten i sin helhet.

Herr Lilienberg: Jag har begärt ordet för att bemöta herrar Sven Nilsson och Lasse Jönsson, hvilka yrkat afslag å denna punkt.

Jag kan icke förstå det af dem anförda skälet, att, då man icke får en sådan förbättring, som de anse önskelig i andra delar af värnpligtslagen, skall man förkasta den förbättring, som nu erbjudes och som enligt lagutskottets åsigt är en verklig förbättring. Jag behöfver i detta afseende endast erinra om hvad herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet nyss framhöll, eller att de värnpligtiges bestämmande till visst vapen skulle hädanefter ske af inskrifningsnämnden i stället för af inskrifningsrevisionen, hvilket skulle medföra, att öfningarna skulle kunna börja tidigare än nu är fallet. Jag kan icke förstå, hvarför man skulle kasta ifrån sig en sådan verklig förbättring, därför att icke andra förbättringar kunna komma på samma gång.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Ja, det är med ledsnad jag tager till ordet i denna fråga nu sedan den egentliga stora frågan har fallit. Jag hade nemligen föreställt mig, att man möjligen skulle hafva kunnat åstadkomma en samma jemkning mellan kamrarnes beslut och derigenom vunnit något resultat, icke endast i fråga om försvaret utan äfven i afseende på ska telindringar. Jag får nu lemna kammaren i dag med det intrycket, att denna Riksdag icke kunnat göra något i dessa frågor.

Rörande den punkt, som nu fö ligger, får jag säga, att jag för min del icke hyser någon tvekan att bifalla densamma. Ty äfven om vi förlostat i de öfriga frågorna, få vi icke derutaf låta förleda oss att förkasta till och med hvad som tan att betunga någon verkligen kan gagna vårt försvar, och mig syn s, att hvad som här är föreslaget

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

i 1:sta punkten är en förbättring af vårt försvarsväsen. Det är egentligen den föreslagna ändringen i 34:de paragrafen, som man anser innebära så stor våda. Senare delen af denna paragraf skulle enligt förslaget erhålla följande lydelse: "Den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitetet eller såsom elev vid annan statens högskola, tillhör likaledes beväringen intill utgången af det år, hvarunder han fyller trettiotvå år." Jag för min del kan icke finna, att det ligger någon som helst obillighet uti ett sådant stadgande. Ty vi lära väl ändå icke kunna påstå, att alla unga manliga personer komma i åtnjutande af den undervisning, som våra högre läroanstalter meddela. Det är staten, som bekostar denna undervisning, och den är ganska dyrbar. Om man då i fråga om försvaret fordrar något mer af den ungdom, som studerar vid dessa högre läroanstalter, än af den, som får åtnöja sig med endast folkskoleundervisning, så kan detta icke sägas vara något obilligt förfaringssätt. Dessutom är det ju vår sträfvan att göra kostnaden för vårt försvarsväsen så billig som möjligt. Nu skulle man genom detta förslag kunna binda en hel corps af yngre läkare och äfven en hel del andra personer, som fått åtnjuta välsignelsen af en högre undervisning, att stå qvar en längre tid i beväringensåldern än öfriga beväringsskyldige, och det vore enligt mitt förmenande att på ett billigt sätt stärka försvaret, utan att därför förnärma någons rätt. Jag tror icke heller, att den ungdom, hvarom nu är fråga, skulle klaga, om det nu föreslagna stadgandet blefve infördt.

På grund af dessa skäl får jag för min del anhålla om bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Andersson i Nöbbelöf: I händelse kammaren vill afslå förslaget i sin helhet, skall jag för min del icke sätta mig deremot, ehuru jag, såsom jag nyss nämnde, anser de föreslagna ändringarna i de paragrafer, mot hvilka vi icke reserverat oss, innebära en stor fördel för dem, de gälla. Hvad åter beträffar 34:de paragrafen, vill jag ännu en gång erinra om vådan af att vidtaga den deri föreslagna förändringen. Ty hvar skola vi stanna, om vi en gång gifvit oss in på att göra undantag i fråga om tiden för kvarstående i beväringensåldern. Jag kan nämna, att inom utskottet var det flere framstående ledamöter, som ganska skarpt drefvo den satsen, att äfven eleverna vid fria konsternas akademi och landtbruksinstitutet skulle underkastas denna tillökning af tiden i beväringensåldern. När man sålunda finner, hur mycket det redan börjar spekuleras i den vägen, så tror jag, att det är bäst att stanna i tid.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Bexell: Då jag anser det vara ytterst vådligt att slå in på den vägen att ålägga den ene medborgaren eller den ena samhällsklassen större bördor för försvarets fullgörande än de öfriga, så vill jag för min del förena mig med dem, som yrkat afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Danielson: Jag trodde knappast, att det skulle blifva någon öfverläggning om denna fråga, ty jag tog för afgjort, att kammaren icke skulle vilja bifalla vare sig den ena eller andra af de i denna punkt föreslagna förändringarna. Men då jag nu hört, att det allvarsamt satts på tal att bifalla 1:sta punkten, så får jag säga, att jag icke kan dela de förhoppningar, som här uttalats om nyttan af de föreslagna förändringarna. Så till exempel har jag betänkligheter mot att framflytta beväringens öfningstid, ty öfningarna förssiggå redan nu allt för tidigt på våren, då marken ännu är kall och fuktig, och detta är just den olägenhet, hvaröfver man hos beväringssynglingarne mest klagar. Således innebär förslaget i detta hänseende icke någon förbättring, utan snarare tvärtom.

Hvad sedan beträffar 34:de paragrafen, så tror jag, att vi icke behöfva besvara oss mycket med den. Ty det hörde jag då inom utskottet, att just den paragrafen var den, som ledamöterna från Första Kammaren minst af alla ville biträda, och det uttalades så hårda omdömen om den, att jag icke ens vill återgifva dem. Der vid lag talade man om orättvisor åt alla möjliga håll; men när det gäller att jemka något på de skattebördor, som enligt vår uppfattning tynga ojemnt, då erkänner man ingen orättvisa. Jag tror derföre att om Andra Kammaren antager 34:de paragrafen, så skall Första Kammaren likväl afslå den.

Vid den grundliga utredning, som föregick värnpligtslagens framläggande, framhölls vigten af lagens antagande i dess helhet, och man åberopade i sådant hänseende åtskilliga militärstaters mönster. Jag tror derför det icke redan nu vara skäl att ändra eller sönderplocka lagen, på sätt som här blifvit föreslaget, utan vill då hellre vara med om att afslå alltsammans och tills vidare se tiden an.

Jag yrkar således afslå på hela den nu föredragna punkten.

Herr Petersson i Boestad: Jag vill endast anhålla att få instämman med herr Danielson och yrka rent afslag.

Herr Hedin: Den omständigheten, herr talman, att den föreslagna förändringen i 34:de paragrafen af värnpligtslagen skulle, såsom min ärade vän på ölandsbanken nyss uppgaf, vara särskildt förhatlig för Första Kammaren, den lägger i mina ögon icke någon ökad tyngd i vågskålen. Vidare vill jag erinra talaren derom, att han misströstar allt för mycket, då han säger, att det icke skulle tjena något till, att Andra Kammaren fattar ett beslut, äfven om det sker gång på gång, när man har Första Kammaren mot sig. Han är tillräckligt gammal i gårde för att veta, att Andra Kammarens upprepade beslut dock flere gånger slutligen brutit Första Kammarens motstånd. Man säger här, att genom antagandet af förändringen i 34 paragrafen skulle vi gifva oss in på undantagens väg, och reservanterna yttra, "att den föreslagna utsträckningen af tjänstetiden i beväringen för den studerande ungdomen vid universiteten och högskolorna skulle tvinga den ene medborgaren att med sin person mer än den andre bidraga till landets försvar, hvarigenom de förhatliga orättvisorna och olikheterna

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtss-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

här vid lag än mer skulle ökas.“ Nej, herr talman, det är icke så, skola vi därför, att första paragrafen i värnpligtslagen lyder: “Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuuguett år, till och med det, under hvilket han fyller trettiofyra år“ — skola vi därför låta inbilla oss, att under den formella likställighet, som i denna paragrafs ordalag uttryckes, icke dölja sig reella olikheter? Hafva vi verkligen genom denna paragraf garanterat, att värnpligtens bördor icke kännas tyngre för den, som träder ut ur fattigdomens hem, än för den, som går ut ur rikedomens? Nej, under den formella likheten dölja sig många reella olikheter. Vore det nu så farligt, om man, i motsats mot den regel, som herskat under föregående tider, eller att lägga den tyngre bördan på den svagares axlar, skulle säga till den starkare: vi vilja icke lägga tyngre börda på dig därför att du innehar en bättre ställning i samhället, vi fordra blott skenbart något mer af dig, när vi fordra en ersättning därför att du i högre grad åtnjuter samhällets förmåner.

Jag anhåller för öfrigt att få instämman med herr vice talmannen.

Med herr Hedin förenade sig herrar *Nyström, Collander, Bratt, Johansson* i Esset, *Schöning* och *Nydahl*.

Herr Jansson i Krakerud: När man hör denna öfverläggning, så kan man nästa blifva frestad tro, att det vore riktigast att bifalla 34:de paragrafen. Ty det är nog svårt att bestrida, att det bör vara så, att den, som har stora förmåner, också bör hafva stora skyldigheter. Men det synes mig, som om man här vid lag skulle komma in på ett kapitel, som är mycket svårt att reglera. Ty det är åtminstone för mig aldeles klart, att om Riksdagen fattar ett dylikt beslut, så skola ytterligare kraf framkomma i samma riktning och dels i motsatt, och då torde det vara svårt att kunna reglera skyldigheterna i förhållande till rättigheterna. Flertalet af svenska folket skulle kauske då yrka på att blifva befriadt från vapenöfningar, emedan det icke har vare sig politiska eller sociala rättigheter. Det torde därför vara ganska betänkligt att antaga ett så beskaffadt förslag som det föreliggande. Vill man tänka på en utjemning af skyldigheter och rättigheter, så bör man icke hålla sig till bevaringsöfningarna, utan i stället till skatteregleringar, politisk rösträtt med mera sådant.

Jag skall således bedja att för min del få förena mig med dem, som yrkat afslag på 34:de paragrafen.

Herr *Carlsson* i Nysäter förklarade sig instämman i detta yttrande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen tillkännagaf, att han, i enlighet med det beslut kammaren fattat beträffande föredragningsättet, komme att framställa särskilda propositioner rörande hvar och en af de olika paragrafer, som i utskottets hemställan afsåges. I fråga till en början om utskottets hemställan *beträffande § 13* hade yrkats *dels* bifall och *dels* afslag. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse proposi-

tionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 19 hemställt i fråga om § 13 i förevarande lagförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är utskottets hemställan i nämnda del af kammaren afslagen.

Omröstningen visade 92 ja men 103 nej, hvadan utskottets hemställan, i hvad den afsåg ifrågavarande paragraf, af kammaren afslagits.

Likaledes afslogos utskottets hemställanden beträffande §§ 12, 14, 17, 19, 22, 26 och 33.

I afseende å § 34 framstälde herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall och dels på afslag; och fann herr talmannen den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes dervid och försiggick enligt följande nu uppsatta och godkända voteringsproposition:

Den, som afslår hvad lagutskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet n:r 19 i fråga om § 34 i förevarande lagförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är utskottets hemställan i nämnda del af kammaren bifallen.

I denna votering afgåfvos 131 ja mot 68 nej; varande alltså äfven ifrågavarande hemställan af kammaren afslagen.

§ 2.

I ordningen förekom härnäst Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2 (i samlingen n:o 5), i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utsträckning af fribrefsrätten.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:r 17, hade herr *Jöns Bengtsson* i Gullåkra föreslagit, att Riks-

Om utsträckning af fribrefsrätten.

*Om utsträckning af fri-
brefsrätten.
(Forts.)*

dagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den fribrefsrätt genom användande af tjänstefrimärken i och för tjänst eller uppdrag, som tillkommer statens embets- och tjänstemän jemte en del korporationer och enskilde, äfven måtte tillerkännas samtliga kommunernas i riket varande funktionärer och förtroendemän för den skriftvexling, de i kommunens ärenden föra med statens myndigheter, dess verk och inrättningar samt tjänstemän.'

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Bengtsson i Gullåkra: De skäl, som af utskottet blifvit anförda för afslag å min motion angående fribrefsrätt för kommunernas förtroendemän, vill jag ingalunda söka förringa; de skulle varit i viss mån berättigade, om denna motion gäلت kommunerna sjelfva. Men så är icke förhållandet. Vi veta litet hvar, att dessa kommunala myndigheter blifvit år efter år ålagda att inkomma till myndigheterna med statistiska uppgifter af alla möjliga former, och att detta orsakar ganska stort besvär, är lika mycket känt. Dessa statistiska uppgifter anser jag infordras mera i statens än kommunernas intresse, och jag skall bedja få nämna några få af de åligganden, som kommunalnämnderna eller andra kommunernas förtroendemän fått åt sig uppdragna. Enligt kongl. brefvet af den 3 mars 1865 skola de inkomma med statistiska uppgifter rörande jordbruksnäringen, och dessa skola aflemnas till hushållningssällskapen hvarje år inom mars månads utgång. Enligt helsövärdsstadgan af den 25 september 1874 § 28 skola de dessutom årligen före januari månads utgång inkomma med uppgift om allmänna helsostillståndet och om antalet födda och döda inom kommunen, och vidare, enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 30 december 1874, skola de inkomma med sammandrag af kommunens räkenskaper; skolande dessa sammandrag hvarje år innan den 15 juni aflemnas till länsmanen i orten. Enligt samma kongl. bref skola de dessutom inom mars månads utgång aflemna till länsmanen statistisk redogörelse öfver fattigpersonalen. Och enligt kongl. förordningen af den 18 november 1881 skola de aflemna uppgifter öfver fabriker och handverk jemte minderåriges användande vid dessa fabriker och handverk. Dessa uppgifter skola aflemnas till länsmanen och fyra gånger om året. Dessutom skall kommunalnämndens ordförande enligt beviljningsförordningen och mantalsskrifningsförordningen till kronofogden inlemna taxeringslängder och mantalsskrifningshandlingar.

Jag undrar just, mina herrar, hvilka af statens embetsmän eller embetsverk, som man i proportion skulle kunna ålägga en sådan extra tjänstgöring, utan att staten skulle komma att vidkännas några utgifter. Jag tror icke ens, att den ärade ordföranden i utskottet skulle tycka om att få en sådan utsträckt tjänstgöring sig ålagd, helst om den vore förenad med kontanta utgifter, de må nu vara hur små som helst. Vi veta emellertid litet hvar hur det tillgått vid de riksdagar, då det varit fråga om reglering af tjänstemännens löner, att det alltid

har fogats det vilkoret, att de skulle vara underkastade de förändringar i tjenstgöringsskyldigheten, kommande Riksdagar kunde besluta. Men enligt den erfarenhet, jag fått, sedan jag kommit upp till riksdagen, har, så fort det varit fråga om någon utsträckning af tjenstgöringsskyldigheten, regeringen alltid kommit och begärt ökade anslag. Det är icke så länge sedan värnpligtslagen antogs, men det dröjde icke heller länge, förrän regeringen begärde anslag i ganska stor skala till ersättning af tjenstemännens extra arbete med anledning af beväringsskyldigheten, som man nu fordrar af de kommunala myndigheterna, skulle ingen extra ersättning behöfva ifrågasättas. Dertill kommer, att Kongl. Maj:t redan beviljat en del personer och samfund, som ej kunna sägas hafva en så synnerligt stor expedition, en sådan fribrefsrätt. Bland dem, som sålunda fått sig fribrefsrätten tillerkänd, finnas: fjerdingmän; städernas magistrater eller ordningsmän; stadsfogdar; polisuppsyningsmännen i Avesta, Eslöf, Figeholm, Gamleby, Hofva, Höganäs, Lyckeby, Mörarp m. fl. sådana mindre samhällen; kringresande undervisare i boskapsskötsel m. m., i schäferiskötseln och ullkulturen samt i husslöjden; kyrkoherdar; komministrar; kapellpredikanter samt pastorats- och sockenadjunkter; brukspredikanten vid Öfverums bruk; m. fl. Vidare finnes fribrefsrätt medgifven åt föreståndaren för Åkers krutbruk, åt vaccinatorer samt åt distriktsläkare, hvilka särskildt hafva denna rätt sig tillerkänd, då de till länsstyrelserna inrapportera att smittosam sjukdom inom distriktet utbrutit. Men, mine herrar, kommunalnämnderna hafva äfven till åliggande att i fråga om smittosamma sjukdomar inlemna rapporter. Det synes mig därför, som om, då man beviljat fribrefsrätt åt sådana, som de af mig nämnde personer, så borde man äfven kunna bevilja fribrefsrätt åt kommunernas förtroendemän, då de korrespondera med statens myndigheter; och i min motion har jag icke begärt något annat.

Nu säger man, att det icke skulle vara till någon fördel för kommunalnämndernas ordförande, om fribrefsrätt medgäfves dem, ty kommunerna skulle då nedsätta det arfvode, de hade, och att sålunda kommunerna sjelfva skulle få den lindring, som varit afsedd åt dessa förtroendemän. Jag tror dock icke, att kommunerna skulle göra inskränknningar i de små afföningar, som gå till kommunalnämndsordförandena, och jag anser därför, att rättvisan kräfver, att den af mig åsyftade förmånen borde dem lemnas. På grund af hvad jag nu anfört, och på de skäl jag i min motion framhållit, får jag därför, herr talman, anhålla om afslag å utskottets betänkande och bifall till min motion.

Herr Thestrup: Herr talman! Jag skall villigt medgifva, hvad äfven utskottet i betänkandet erkänt, att å de kommunala förtroendemännens skuldror under senare år såväl i stad som på landsbygd lagts icke oväsentliga bördor genom dessa skriftvexlingar och statistiska utredningar af hvarjehanda slag, som föranledas dels af särskilda för-

Om utsträckning af fribrefsrätten.
(Forts.)

Om utsträckning af fri-
brefsrätten.
(Forts.)

fattningar och dels af myndigheter af en eller annan anledning påkallas. Hade nu motionären med sin motion åsyftat lindring i detta besvär, skulle jag, derest sådant kunnat ske, gerna velat understödja honom. Men genom bifall till ifrågavarande motion kan jag icke finna att ett uns lindring härutinnan skulle för vederbörande åstadkommas. Om de finge fribrefsrätt eller icke, skulle de icke frikallas från sina skyldigheter såsom ordförande i kommunalnämnden. Den fördel de derigenom finge blefve ringa eller ingen, men i stället skulle de i ett annat afseende blifva icke obetydligt betungade. Jag känner det af egen erfarenhet, såsom sjelf åtnjutande förmånen af fribrefsrätt. Jag skall därför taga mig friheten att nämna, huru det härmed förhåller sig.

När man erhåller en sådan rätt, får närmaste postkontor under rättelse derom, att den och den personen bekommit fribrefsrätt, hvar efter man dit aflemnar sina försändelser och bref i tjenständerna. Hvarje gång en försändelse afgår, skrifver jag i min med postkontoret förda postbok upp dagen för försändelsens afsändande, myndigheten, till hvilken den är stäld, samt orten, dit den skall befordras. Hvar tredje månad lemnar jag in boken på det postkontor eller den poststation, med hvilken jag har förbindelse. Der hopsummeras de 3 föregående månadernas räkenskap och lemnas mig ett utdrag deraf. Jag förskotterar medlen, och sedan går jag in till Konungens befallningshafvande, som granskar räkningen och skrifver en anordning och skickar den tillbaka till mig, hvarefter jag sänder den till landtränteriet, der jag återfår mina utlagda penningar. Om det nu är så, som utskottet antagit i allmänhet vara förhållandet, nemligen att det belopp, hvartill postportot för en kommun på landet uppgår — hvad stadskommunerna beträffar, synes motionären icke ha fäst afseende vid dem — utgör ungefär fem eller sex kronor om året, d. v. s. en å två kronor i kvartalet, och om nu dessa kommunalnämndsordförande skulle fyra gånger om året åbringas allt detta besvär för att få ut sin ersättning, så tror jag verkligen, att de skulle vara motionären bra litet tacksamma, om den af honom åtrådade fribrefsrätten blefve dem beviljad. Efter hvad utskottet dessutom iuhemtat, lär det tillgå så, då det är fråga om uppgifter som infordras från öfverordnade myndigheter, konungens befallningshafvande eller kronofogde, att kommunalnämndens ordförande genom länsmanen eller fjerdingssmannen förständigas att inom en viss tid upprätta dessa uppgifter, och sedan kommer fjerdingssmannen och hemtar dem, så att endast i undantagsfall någon direkt brevexling i slika ärenden ifrågakommer.

Då för öfrigt, såsom utskottet också i betänkandet framhållit, 51 § i kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 innehåller, att kommunalnämndens ordförande äro berättigade till särskild ersättning för, jemte annat, äfven postporto, skulle det naturligtvis inträffa, om denna fribrefsrätt beviljades, att en minskning gjordes i det åt kommunalnämndens ordförande af kommunen tillerkända anslag. Jag är i alla fall icke säker på, huruvida en förordning i det afseende, motionären åsyftat, skulle kunna komma till stånd, utan att på samma gång ändring skedde i den åberopade 51 § af

kommunalförordningen, en ändring, om hvilken emellertid någon framställning icke gjorts.

På grund häraf och på de skäl, som betänkancket i öfrigt innehåller, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

*Om utsträckning af fri-
brefsrätten.
(Forts.)*

Herr Bengtsson i Gullåkra: Det var blott ett par ord af utskottets ärade ordförande, som jag ville bemöta. Han sade, att om motionären kommit in med ett förslag till ändring eller inskränkning i de kommunala förtroendemännens åligganden med hänsyn till alla dessa uppgifter och utredningar, så skulle han kunna vara med om ett sådant förslag. Jag vet icke, huru det skulle tillgå att få denna ändring. Kongl. Majt utfärdar helt enkelt en författning, som ålägger kommunens tjänstemän att göra dessa saker. Det hjälper icke, att man underlåter det, man blir då lagförd och får böta. Det har händt en gång, som jag med bestämdhet minnes, att en kommunalordförande nekade att lemna statistiska uppgifter därför, att han ansåg sig icke vara skyldig dertill; men han blef ålagd att göra det vid 50 kronors böter.

Vidare säger utskottets ärade ordförande, att det skulle bli så mycket besvär för dessa kommunala tjänstemän, om de skulle gå till väga på det sätt som han nämnde för att utfå ersättning för förskoteradt postporto. Ja, det kan väl hända, det har han bättre reda på än jag. Men jag kan icke förstå, hvarför det skulle behöfva bli mer besvär för dem än för till exempel stadsfogdarne, och icke heller hvarför stadsfogdarne ha fått fribrefsrätt. Då nu emellertid flera utom statens tjänst stående personer fått denna rätt, så anser jag det vara fullt ut lika berättigadt att begära det för kommunens tjänstemän, just för sådana handlingar, som icke röra kommunens angelägenheter, ty jag vågar än en gång påstå, att det är statens angelägenheter mera än kommunens, som denna brevexling afser. De stora statistiska tabeller t. ex., som vi få se här vid riksdagen, grunda sig på primäruppgifter från kommunerna, som få göra detta gratis, men kunde man se, hvilka stora summor dessa uppgifter sedermera kosta, skulle man troligen häpna deröfver.

Jag anhåller fortfarande om bifall till motionen.

Herr Pålsson: Jag ville blott anmärka, att kommunalförfattningen i afseende på denna sak föreskrifver, att kommunalnämndens ordförande skall ha ersättning för postporto. Kommunen är lagligen skyldig att betala ordföranden sådan ersättning.

Detta vill jag nämna utan att göra något särskildt yrkande.

Herr Werner: Jag ber att, med anledning af denna motion, få nämna, att om det skulle blifva någon besparing genom denna fribrefsrätt, så är detta något, som tillgodokommer, icke kommunernas förtroendemän, utan kommunerna, då det ju är dessa, som få betala postportot, hvilket för öfrigt är en ren obetydlighet. Om nu kommunernas förtroendemän skulle erhålla fribrefsrätt, när de skulle kommunicera med statens tjänstemän, skulle de få ett ökadt arbete utan att få någon ersättning för besväret. Det är på den grund, som utskottet

Om utsträckning af fri-brefsrätten.
(Forts.)

ansett sig böra afstyrka motionen och som äfven jag nu hemställer om afslag å densamma.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Blott ett par ord. Här nämndes af en talare bakom mig på skånebänken, att kommunalnämndens ordförande är berättigad till ersättning för postporto. Ja, det är nog sant. Men det skulle vara roligt att veta, om någon af herrarne i utskottet kan påvisa en § i kommunalförfattningen, som föreskrifver, att sundhetsnämndens ordförande och andra med honom likställda hafva rätt till ersättning för postporto. Och dock är han lika väl som kommunalnämndens ordförande skyldig att lemna statistiska uppgifter.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talman till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Om tillägg till förordningen ang. kontroll å tillverkningen af margarin.

§ 3.

Härefter föredrogs Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2 (samlingen n:o 6), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillägg till förordningen angående kontroll å tillverkningen af margarin m. m. den 11 oktober 1889.

Uti en inom kammaren väckt motion, n:o 16, hade herr *Johan Sjöberg* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring af eller tillägg till ofvanberörda kongl. förordning, att derigenom föreskrefves, att vid tillverkning af margarin denna vara skulle, vid det i 12 § 3 mom. uti förordningen stadgade ansvar, gifvas sådan färg, exempelvis blå, att varan derigenom tydiligen kunde skiljas från natursmör, äfvensom att enahanda föreskrift stadgades i fråga om margarin, som från utrikes ort i riket infördes, men hemstälde utskottet, att motionen icke för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde nu

Herr Månsson: Herr talman, mine herrar. Som kammaren nogsamta har sig bekant, har Kongl. Maj:t icke accepterat den af Riksdagen förra året afåtna skrifvelse i denna sak, nemligen angående förbud mot tillverkning och införsel i riket af margarin. I stället för ett sådant godkännande af sagda skrifvelse, har Kongl. Maj:t den 11 oktober förra året utfärdat en annan lag i detta afseende, åsyftande ytterligare kontroll på denna vara och handeln dermed. Genom denna lag hafva margarintillverkarna tillåtits att, hädanefter som hittills, blanda smörfett och smörhalt i margarinen till hvilken quantitet som helst, likasom att använda hvilken färg på margarinen som helst. Sålunda: varans beskaffenhet får vara hurudan de vilja göra den, och dess utseende hurudan de vilja sjelfva bestämma. Å andra sidan hafva alla de, som idka tillverkning af natursmör, blifvit förbjudna att

fabricera margarin. Då sålunda margarintillverkarne ha frihet att göra sin vara hurudan de vilja, och å andra sidan alla jordbrukarne förbjudits att tillverka margarin, så är det tydligt, att en ofantlig mängd af margarinfabriker skall uppstå och natursmöret trängas tillbaka för den förfalskade eller åtminstone sämre varan. Det är en sak, som är egnad att väcka allmänt bekymmer bland jordbrukarne. Men till glädje för dem har man sett, att regeringen är sinnad att, så snart det uppgifna hindret för godkännandet af förenämnda skrivelse, nemligen bestämmelserna i mellanrikslagen, blifvit undanröjdt, vidtaga åtgärder i detta afseende.

Det är antydt, att, såsom jag också tror mig veta, regeringen genom den nu utfärdade lagen velat i främsta rummet efterlikna den danska. Men i den danska margarinlagen är stadgadt, hur mycket smörfett margarinen får innehålla och hvilken färg den får ha. Dessa bestämmelser äro betecknande för den danska lagen, och det är just genom dem, som man kan förhindra margarinen från att uppträda i natursmörets gestalt. Af dessa bestämmelser ha vi deremot ingenting i den nya lagen, och därför anser jag, att den icke ens tillnärmelsevis uppfyller de kraf, som rättvisligen torde kunna på densamma ställas. Emellertid har nu regeringen gjort ifriga bemödanden att få mellanrikslagens bestämmelser i detta afseende undanröjda, och man lär inom den närmaste framtiden ha att förvänta en förändring härutinnan. Då kan det också möjligen vara skäl, att Riksdagen gör ett förnyadt uttalande i frågan, vare sig om förbud mot tillverkning och import af margarin eller om den färg och smörhalt, varan bör hafva. I betraktande häraf anser jag, att vid behandlingen af detta ärende Andra Kammaren icke nu bör fatta beslut utan återremittera frågan till utskottet, tills man får se, i hvad mån mellanrikslagens bestämmelser kunna blifva förändrade.

Efter att hafva gjort detta uttalande och i förhoppning att vi under riksdagens lopp skola få någonting i denna fråga åtgjort, anholder jag, herr talman, att kammaren måtte återremittera frågan till utskottet, så att man sedermera må kunna behandla den i dess helhet, för så vidt icke någon framställning af Kongl. Maj:t i detta afseende innan dess göres.

Herr Sjöberg: På de skäl, som den föregående talaren anför ber jag också få yrka återremiss.

Herr Andrén: Vi veta alla hvilken utgång margarinfrågan fick vid förra riksdagen, samt att det af denna beslutade förbudet mot tillverkning inom landet af margarin aldrig kom att verkställas af Kongl. Maj:t. Jag anser, att frågan borde derigenom tills vidare vara afgjord och få hvila, till dess man får se verkningarna utaf den ifrågavarande förordningen af den 11 oktober 1889, och icke redan nu föreslå några förändringar i densamma. Nu har emellertid en motionär föreslagit, att margarinen skulle färgas. Ja, det går väl an att färga den, men han har kommit fram med ett förslag i den vägen, som jag för min del anser vara minst sagdt olämpligt, nemligen att margarinen

Om tillägg till förordningen ang. kontroll å tillverkningen af margarin.
(Forts.)

Om tillägg till förordningen ang. kontroll å tillverkningen af margarin.
(Forts.)

skulle färgas blå. Jag förstår mycket väl, att hans afsigt med motionen varit icke allenast att gifva margarin en färg, hvarigenom den till utseendet lätt kunde skiljas från smöret, utan äfven att gifva margarin ett utseende, som i och för sig är obehagligt och oaptitligt, och således qväfva denna industri. Nu är dock denna en tillåten vara, hvarå visserligen begärts, men icke beslutats förbud. Och att under sådana omständigheter vidtaga en åtgärd, hvarigenom en nödvändighetsvara, som ingår bland den stora massans förbrukningsartiklar, skulle på detta sätt utmärkas, kan på mig åtminstone icke göra annat än ett högst obehagligt intryck. På dessa skäl och på de af utskottet anförda, som bort vara ännu mera accentuerade, yrkar jag därför afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr G. Berg: Den förste talaren i ämnet har framställt förslag om återremiss af ärendet. Jag skall för min del icke motsätta mig detta förslag. Det torde för hvar och en vid genomläsande af betänkandet framgå, hurusom utskottet, långt ifrån att icke uppskatta och genomskåda de stora faror, som de nuvarande förhållandena tillstådja, fastmera allvarligt uppmärksammat dessa vådor och varit hågadt att föreslå några åtgärder uti den rigtning, motionären antydt. Visserligen har utskottet icke velat acceptera den blåa färgen, men utskottet har dock ansett som en mycket viktig åtgärd, för den händelse att införsel, tillverkning och försäljning af margarin skulle komma att fortgå i vårt land, att åt margarin gäfvos någon färg, som skilde denna vara från natursmöret. I detta hänseende finnas, såsom utskottet också antydt, två alternativ att välja på. Ena sättet vore att välja en färg, som skilde margarin från *allt* natursmör, och det andra att, såsom den danska lagen gör, välja en färg, som skilde margarin från sådant natursmör, som vanligen förekommer i handeln. Den färg, som enligt den bestämda färgskalan får i Danmark förekomma, är nemligen så ljus, att den på detta sätt utgör en skilnad från sådant mejerismör eller annat natursmör, som vanligen uthjudes till försäljning.

Utskottet har således ingalunda lemnat motionärens skäl obeaktade, utan tvärtom funnit dem ganska talande och mycket goda. Och att utskottet det oaktadt icke för närvarande velat föreslå några åtgärder, torde bero på det grannlagenhetsskålet, att utskottet, sedan regeringen den 11 oktober sistlidna år bestämdt uttalat, att mellanrikslagen för närvarande hindrade vidtagande af någon åtgärd i den ifrågasatta rigtningen, ansåg icke vara lämpligt att under sådana förhållanden göra någon hemställan till regeringen i samma rigtning. Nu är att förvänta, att inom kort tid ett förslag till förändring af mellanrikslagen inkommer från regeringen till Riksdagen, och att mau sålunda, såsom äfven yttrats i statsrådet, får fria händer — och då kan man ju i den nu föreliggande frågan göra en framställning till Kongl. Maj:t, vare sig en förnyad framställning i samma rigtning, som förra Riksdagen gjorde, eller ock en framställning i den omfattning, motionärens förslag kan gifva anledning till. För min del har jag således icke något emot en återremiss i afbidan på den närmare

utveckling, som denna fråga under den närmaste framtiden har att emotse.

Herr Danielson: Under de förhållanden, som nu blifvit anförda, skall jag bedja att få förena mig i yrkandet om återremiss af denna fråga. Jag tror också, att det är skäl att låta motionärens förslag hvila, så att vi få se, hvad under riksdagen kan förekomma i denna sak.

Om tillägg till förordningen ang. kontroll å tillverkningen af margarin.
(Forts.)

Herr Erickson i Bjersby: I motsats till talaren på göteborgsbänken anser jag att vi icke skola låta denna fråga hvila, utan med alla till buds stående medel hålla den öppen. Jag tror icke heller, såsom han, att motionären valt den blå färgen därför, att den skulle göra margarin en oaptitlig. Den blå färgen är ju en mycket vacker färg och dertill en af våra nationalfärger.

Jag förenar mig i herr Ivar Månssons yrkande om återremiss.

Herr Andrén: Hvad den blåa färgen beträffar, så, huru angenäm den än kan vara att se på, icke är den det i mat och allra minst i smör eller margarin. Hvarför jag begagnade uttrycket "oaptitligt" var derfore att jag både hörde och sade många gånger förra året, "att denna eländiga margarin skall utrotas, och hjälper ingenting annat, få vi färga den svart, blå eller grön", så nog hade detta uttryck varit i säck, innan det kom i påse.

Herr Jonsson i Myre: Herr talman! Det var med anledning af en talares yttrande, som begärde återremiss, jag begärde ordet. Jag kan icke se, att en återremiss i afbidan på mellanrikslagens ändring skulle kunna tjena till någonting, och tror heller icke, att behandlingen af mellanrikslagen kan blifva afslutad i så god tid, att utskottet hinner uppgöra nytt betänkande medan riksdagen pågår. Andra Kammaren och ännu mindre medkammaren, dit frågan skulle remitteras, kan hinna fatta beslut i denna fråga. I öfrigt delar jag utskottets åsigt derom, att en föregående ändring i mellanrikslagen är nödvändig för meddelande af en sådan föreskrift, som motionären här föreslagit. Den nu gällande förordningen angående kontroll å tillverkning af margarin m. m. utfärdades den 11 oktober förlidet år, och under den tid, som derefter förflutit, intill riksdagens början, tror jag ingen hunnit komma i riktig kännedom om, huruvida denna förordning gifvit rum för bedrägerier eller haft så stora olägenheter med sig, som man här antydt. Vid utfärdande af förenämnda förordning af den 11 oktober 1889 ansågs mellanrikslagen lägga hinder i vägen för bestämmande af färg. Men då vi nu fått höra att Kongl. Maj:t har frågan om margarin i minne, tror jag att det skulle vara på sin plats, att Riksdagen låte frågan bero tills mellanrikslagen blifvit ändrad och afbidade att förslag i ämnet från Kongl. Maj:t till Riksdagen framläggas, då Kongl. Maj:t anser rätta tidpunkten vara inne för framläggande af förslaget. Jag yrkar derfor på de af utskottet anförda skäl bifall till dess förslag.

Om tillägg
till förord-
ningen ang.
kontroll å till-
verkningen af
margarin.
(Forts.)

Herr Bexell: Jag förenar mig med dem, som yrkat återremiss. Hvad jag har emot margarin är, att den är tre gånger dyrare än den borde vara med hänsyn till de ingredienser, som ingå i den. Kunde vi därför gifva den en färg, så att den blefve oaptitlig, skulle det vara till fördel för alla, som äta den, de må vara fattiga eller rika.

Herr Petersson i Hamra: Gent emot herr Andréns nyss uttalade åsigt rörande den föreslagna färgen å margarin får jag nämna, att det dock finnes maträtter, t. ex. efterrätter, som kunna hafva annan färg än deras naturliga, d. v. s. sockerfärger, och ändå gerna förtäras. Jag tycker verkligen, att vi i denna fråga hafva något att lära af Danmark och borde taga detta land till föresyn. Och om den blåa färgen är olämplig, borde vi åtminstone stifta en lag, hvarigenom stadgades, att margارين skulle behålla sin naturliga färg. Det smör, som har en hvit färg eller så kallad vinterfärg, äter man icke så gerna. Låt därför margارين få hafva denna hvita färg, som jag för resten tror, att den har, ända till dess man under fabrikationen, genom tillsättning af smör, eller genom färgning, söker gifva margارين smörets gula färg! Då nu yrkats återremiss, i hvilket yrkande jag instämmer, tycker jag, att utskottet borde taga hänsyn till den danska lagstiftningen i ämnet, hvilken synes mig gå i den riktning jag tagit mig friheten föreslå, eller den hvita färgens begagnande för margارينsmöret.

Herr Petersson i Boestad: Jag vill icke, såsom en talare på norrlandsbänken nyss antydde, vänta med afgörande af denna fråga, till dess man fått höra, huru många bedrägerier gjorts vid margارين-tillverkningen, och yrkar därför nu återremiss af ärendet.

Öfverläggningen var härmed slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på ärendets återförvisande till utskottet; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2 (i samlingen n:o 6) skall till utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Sammanräkningen af rösterna visade 107 ja mot 78 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Förodrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om inskränkning i gift mans rätt att, utan hustruns samtycke, ingå borgen.

§ 5.

Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om tillägg till 20 kap. 1 § ärfdabalken.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att ifrågakvarande, inom Andra Kammaren af herr *S. F. Norén* väckta motion, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Motionären, herr *Norén*, erhöll ordet och anförde: Ehuru lagutskottet gifvit mig rätt i syftet med min motion, har utskottet dock ansett, att det är bäst som det är och gifvit detta tillkänna med följande ord: "det är vida bättre att lagen, såsom nu är fallet, endast uppställer en i allmänna ordalag hållen regel". Der kan jag icke komma öfverens med utskottet.

Jag hade trott, att det skulle vara vida bättre för svenska undersåtar, som måste lyda lagen, att af denna få bestämda föreskrifter och slippa öfverlemna en så ömtålig fråga, som också lagutskottet erkänt att detta är, till domarens egen subjektiva uppfattning.

Frågan är för ömtålig att lemnas i domarens eget skön, och jag hade därför trott, att den väg jag föreslagit skulle vara den rätta för att få en ändring till stånd. Då såsom herrarne veta 2 § föreskrifver, att moder i visst fall blir inkompetent att vara förmyndare, har hon likväl den rätt, som jag fordrar, att fadern äfven skulle hafva. Jag tycker det icke kan vara annat än billigt, att fader har samma rätt, som tillkommer moder.

För tillfället har jag intet yrkande att göra, om jag icke får höra någon annan som understöjer förslaget.

Herr *Lilienberg* yttrade: Jag kunde icke från den plats jag har i kammaren, höra hvad motionären sade, och jag får därför inskränka mig till att yrka bifall till utskottets betänkande på de skäl, utskottet anført.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 1 i förordningen i afseende på

Om ändrad lydelse af § 1 i lösöreköpsförordningen den 20 november 1845.

*Om ändrad
lydelse af § 1
i lösöreköps-
förordningen
den 20 no-
vember 1845.*

handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845.

Utskottet hemställde, med anledning af berörda, inom Andra Kammaren af *J. P. Jansson* i Saxhyttan afgifna motion, n:o 26, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag, hvarigenom stadgas, att förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845 skall vara tillämplig jemväl i det fall, att säljaren försättes i konkurstillstånd, så att, derest beträffande sådana lösören icke före konkursens början vidtagits de i nämnda förordning föreskrifna åtgärder, egendomen skall räknas till konkursboet.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Edelstam: Herr talman, mine herrar! Då icke någon af utskottets ledamöter från denna kammare anmält reservation mot utskottets betänkande, så vill jag icke heller sätta mig deremot. Jag har endast velat tillkännagifva, att jag icke anser utskottets förslag lämpligt.

Häruti instämde herr *Widström*.

Herr E. W. Carlson: Jag instämmer med den föregående talaren samt yrkar afslag å utskottets betänkande.

Herr Lilienberg: Jag yrkar bifall till utskottets betänkande. År 1882 var ett liknande förslag före här i kammaren och blef utan diskussion bifallet.

Herr Jansson i Saxhyttan: Då det yrkats afslag å utskottets förslag, ber jag att få yttra mig i frågan. Syftemålet med kongl. förordningen den 20 november 1845 har varit att förebygga svek och hemliga aftal vid handel med lösören, som kvarblifva i säljarens vård. En föregående förordning af år 1835 hade icke visat sig nog verksam i detta hänseende. Det stadgades derföre i den nya förordningen, att sådant köp skall offentliggöras på så sätt, att köpehandlingen uppläses från predikstolen och lemnas i landsorten till kronofogden och i städerna till exekutor samt antecknas i domstolens protokoll. Samma förordning innehöll äfven, att om dessa föreskrifter icke iakttoges, utmätning skulle kunna ske å den lösa egendomen för skuld, hvori säljaren häftade. Dessutom stadgades, att köparen skulle vara pligtig att, om så påfordrades, med ed betyga, att så tingadt och betaldt vore, som köpehandlingen innehölle. Det sades att om man iakttog dessa föreskrifter, skulle svek och hemliga aftal vid lösöreköp förekommas och egendomens innehafvare betagas skenet af att hafva större tillgångar, än han i sjelfva verket hade. Men man behöfver icke göra några vidlyftiga betraktelser för att finna, att förordningen icke uppfyller det med densamma afsedda ändamålet, och hvar ligger

felet? Jag kan icke finna annat, än att det ligger deri, att denna förordning icke är tillämplig, då gäldenärens egendom afträdes till konkurs. Uti de öfverläggningar, som föregingo förordningens utfärdande, finnes ingen antydning om att skilnad borde göras mellan utmätning- och konkursfall, och då konkurs icke är något annat än en utmätning i stort, hvarvid samtliga tillgångarna tagas i mät för samtliga skulderna, så kan jag icke förstå, hvarför förordningen icke skall gälla i händelse af konkurs lika väl som vid vanliga utmätningar. En lång tid efter förordningens tillkomst tolkades den på det sättet. Men på senare tiden har högsta domstolen gifvit förordningen en mera bokstaflig tolkning, så att den nu mera endast tillämpas vid utmätningar. Men dermed har också det med förordningen afsedda syftemålet till stor del förfelats. En person kan sitta i ett rikt och stort lösörebo och till följd deraf erhålla kredit, tills han blifvit så skuldsatt, att han måste göra konkurs. Men då konkursmassan skall taga hand om boet, så befinnes, att gäldenären försålt det till någon god vän, och borgenärerna blifva utan. Köpet står fast, oaktadt det icke blifvit offentliggjordt, ty lösöreköpsförordningen har icke tillämpats. Utmätning kan hafva föregått, men, som konkursen inträffat 30 dagar derefter och innan egendomen hunnit försäljas, så förfaller utmätningen, och fordringsegarne få då afstå lösöreboet, icke till konkursmassan, utan till gäldenärens gode vän. Sådana och med detta liknande fall förekomma icke så sällan, sedan det blifvit känt, att lösöreköpsförordningen icke gäller vid konkurser. Det af utskottet föreslagna skrivelseförslaget torde därför få anses erforderligt, och jag yrkar derför bifall till detsamma.

Om ändrad lydelse af § 1 i lösöreköpsförordningen den 20 november 1845.
(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad; och sedan propositioner gifvits å de båda olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *sjunde* hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. finansdepartementet;

n:o 28, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens *sjette* hufvudtitel; och

n:o 29, angående ändring af 33 § i reglementet för riksgäldskontoret;

lagutskottets memorial och utlåtande:

n:o 21, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 4:de punkten i utskottets utlåtande (n:o 14) öfver ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889, än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862; och

n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884; samt

Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 7, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillägg till 15 § i gällande folkskolestadga;

n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t derom, att Kongl. Maj:t täcktes uppmana alla statskyrkans prester till hållande af nykterhetsföredrag;

n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande helgonskylden;

n:o 10, angående vidtagande af anordningar för att bereda beväringssynglingar kunskap i rätt- och välskrifning samt räkning; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan af föreskrifter för kronofogdar och länsmän att i vissa fall skriftligen underrätta kommunalstämmas ordförande om allmänna sammanträden.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *J. F. Schöning* under fem dagar från och med den 4 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 9,²³ e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.